

UNIVERZITA KARLOVA

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Drogová závislost a její řešení ve věznici Příbram

Drug addiction and its solution in Příbram Prison

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

Mgr. Jana Poláčková

Autor:

Aneta Hönigová

Praha 2017

Poděkování

Na tomto místě bych velice ráda poděkovala paní Mgr. Janě Poláčkové za její odborné vedení, vstřícný přístup, věnovaný čas a pomoc při psaní této práce. Dále bych chtěla poděkovat PhDr. Ing. Zdeňku Kilianovi za odbornou pomoc a rady a dalším zaměstnancům Věznice Příbram, za jejich trpělivost a vstřícnost. Na závěr děkuji také své rodině a přátelům za podporu při psaní i studiu.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Drogová závislost a její řešení ve věznici Příbram“ vypracovala samostatně s použitím níže uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 15. 6. 2017

Aneta Hönigová

Anotace

Tato práce se zabývá drogovou závislostí a jejím řešením na Specializovaném oddělení pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování v důsledku zneužívání psychotropních látek. V teoretické části jsou definovány základní pojmy, jako je droga a závislost a obsahuje rozdělení a charakteristiku jednotlivých drog. Dále je zde popis Specializovaného oddělení pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování v důsledku zneužívání psychotropních látek.

Praktická část se skládá ze dvou částí. První je založena na dotazníkovém výzkumu, který je zaměřen na užívání drog. Druhá část vychází z rozhovorů o životě odsouzených a jejich drogové minulosti.

Klíčová slova

Droga, drogová závislost, specializované oddělení, vězení

Annotation

This bachelor thesis is about drug addiction and dealing with it in a prison with specialized department for mentally ill due to drug taking. In theoretical part, there are defined basic terms, such as drugs and addiction, and definitions and characteristics of individual narcotics. In the next part, there is a description of the specialized department for mentally ill due to drug taking.

The practical part of this thesis is divided into two parts. The first one is based on a questionnaire focused on drug taking. The second part is built on interviews with convicts about their life and their drug addiction.

Key words

Drugs / narcotics, drug addiction, specialized department, prison

Obsah

Úvod	7
1. Základní terminologie	8
1.1. Droga	8
1.2. Závislost.....	8
1.3. Drogová kriminalita.....	9
1.4. Bio- psycho- sociální model závislosti	9
2. Rozdělení a charakteristika drog	10
2.1. Alkohol	11
2.2. Konopí	12
2.3. Opiáty	13
2.3.1. Opium.....	13
2.3.2. Morfin a Kodein	13
2.3.3. Heroin.....	14
2.3.4. Metadon.....	14
2.3.5. Subutex.....	14
2.4. Halucinogeny.....	15
2.4.1. Psilocybin	15
2.4.2. Mezkalin.....	15
2.4.3. LSD	15
2.5. Stimulační drogy.....	16
2.5.1. Stimulační drogy přírodní	16
2.5.2. Stimulační drogy syntetické	17
2.6. Těkavé látky	18
2.6.1. Toluen.....	18
3. Vězeňské prostředí	18
3.1. Základní úkoly VS ČR	18
3.2. Charakteristika a zásady výkonu trestu odnětí svobody	18
3.3. Věznice Příbram	21
3.3.1. Historie věznice Příbram	21
3.3.2. Organizační struktura	21
3.4. SpO Věznice Příbram	22
3.4.1. Poslání a cíle SPO	22

3.4.2.	Vstupní posouzení SARPO	23
3.4.3.	Aktivity na SpO.....	23
3.4.4.	Motivační systém SpO	24
3.4.5.	Podmínky pro vyřazení ze SpO.....	25
4.	Výzkum.....	25
4.1.	Cíl výzkumu	25
4.2.	Způsob provedení výzkumu	25
4.3.	Informace o dotazovaných.....	25
4.4.	Výsledky	25
5.	Případová práce /Ilustrační kazuistika	34
5.1.	Příběh č. 1, Pan T, 27 let.....	34
5.2.	Příběh č. 2: Pan U, 26 let	35
5.3.	Příběh č. 3: pan V, 27 let	36
5.4.	Příběh č.4: pan W, 28 let	37
5.5.	Příběh č. 5: pan X, 32 let	37
5.6.	Příběh č. 6: pan Y, 27 let	38
5.7.	Příběh č. 7: pan Z, 33 let.....	40
6.	Závěr	41
	Seznam použité literatury	43
	Prameny	43
	Elektronické zdroje.....	45
	Encyklopedie a slovníky.....	46
	Seznam příloh	47
	Summary	53

Úvod

„Viděl jsem nejlepší hlavy své generace zničené šílenstvím
hystericky obnažené a o hladu,
vleknoucí se za svítání černošskými ulicemi a vztekle
shánějící dávku drogy,
hipstery s andělskými hlavami, celé žhavé po
prastarém nebeském kontaktu s hvězdným dynamem
ve strojovně noci.“

- Allen Ginsberg

Nejen prokletí básníci mě přivedli k drogové tematice. Drogová závislost je téma, které mě vždy fascinovalo. Látky, které člověka mohou vynést do oblak, nebo dostat na úplné dno. To, že něco umí lidskou mysl ovládnout natolik, že závislý zapomíná na to, co je správné, kým byl, a jeho činy jsou řízeny jedinou potřebou - obstarat další dávku!

Když jsem se dozvěděla, že mohu mít praxi na Specializovaném oddělení pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování v důsledku zneužívání psychotropních látek ve věznici Příbram, neváhala jsem ani vteřinu. Napsala jsem žádost panu řediteli a ten mi týdenní praxi odsouhlasil.

První den byl pro mě velmi náročný, protože vězeňské prostředí na mě silně zapůsobilo. Cítila jsem strach, napětí a úzkost z toho, že se nemohu volně pohybovat po prostoru. Zajímavé také bylo odtržení od moderních technologií, které jsem musela ráno odevzdat při vstupu do věznice. Nikdy nezapomenu na pocit, který jsem měla, když mi odsouzení ukazovali cely se slovy: „Pojďte se podívat, jen se nebojte.“ Den ode dne byl lepší a já už prostředí kolem sebe pomalu přestala vnímat. Velmi mě překvapila otevřenost a upřímnost odsouzených. Zažila jsem s nimi mnoho zajímavých diskuzí, nad kterými jsem musela přemýšlet ještě i doma.

Tato práce má za cíl přiblížit činnost Specializovaného oddělení pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování v důsledku zneužívání psychotropních látek ve

věznici Příbram, dále popsat životní příběhy některých odsouzených na tomto specializovaném oddělení a ukázat, jak život dokáže být vrtkavý.

1. Základní terminologie

1.1. Droga

Hartl a Hartlová (2015) popisují drogu jako látku, která může být živočišného či rostlinného původu a která působí na nervovou soustavu. Jsou charakteristické tím, že při jejich dlouhodobém užívání vzniká rezistence na určité množství dané drogy a jedinec musí užít vyšší množství drogy pro dosažení stejného účinku.

Nožina (1997) tuto definici zjednodušuje na pojem, který označuje látky a léky, které mění pocity a náladu jedince.

1.2. Závislost

„Lidé se vždy snažili najít možnost uniknout svým problémům, dosáhnout pocitů štěstí, pohody, síly a mimořádných schopností, fantastických zážitků a inspirace. Bylo pro ně lákavé získat něco takového ihned a bez vynaložení námahy. Tuto možnost, event. alespoň její iluzi jim mohly poskytnout psychoaktivní látky.“ (Vágnerová, 2008, s. 547)

Hartl a Hartlová (2015) označují závislost jako stav, při kterém dochází k opakovanému užívání dané látky vedoucí k intoxikaci organismu. Postupem času je třeba zvyšovat množství dané látky k dosažení žádoucího účinku. Při vynechání mohou vzniknout abstinenční příznaky, které se projevují bolestí svalů, zvracením, křečemi v žaludku, úzkostí, emoční labilitou či agresivitou.

Mühlpachr (2009) tvrdí, že závislost postihuje člověka od nepaměti a rozvíjí se spolu s ním. Závislost vidí jako multidisciplinární problém.

Chaloupka (1989) řadí mezi hlavní motivaci k vyzkoušení návykové látky zvědavost, vliv prostředí a touhu zkusit něco nového. Frouzová (In Kalina, 2003) doplňuje ještě navození příjemného stavu po užití dané látky a zbavení se nepříjemných pocitů. Urychlují vývoj, pomáhají poznat sám sebe v jiném světle.

Podle Nožiny (1997) nastává závislost tehdy, když člověk potřebuje drogu na navození normálního stavu a je jí zcela oddán. Závislost dělí na psychickou, která je

postavena na touze daný pocit po požití zažít znovu a na závislost fyzickou, která vzniká po delším užívání návykové látky nebo po častém užívání drogy.

Nešpor (2000) mezi znaky závislosti zařazuje touhu po užití látky, takzvané bažení, potíže se sebeovládáním, kdy pacient špatně chápe své pocity a somatický stav při odvykání, při kterém se může u jedince objevit bolest hlavy, zvýšený krevní tlak, neklid, iluze, třes a pocit slabosti. Další příznaky závislosti jsou růst rezistence, zanedbávání jiných zájmů jedince a užívání látky i přes prokázané negativní účinky.

1.3. Drogová kriminalita

„Uživatelé drog jsou často de facto v roli obětí trestné činnosti jiných osob. Jsou vydírání, zneužívání k majetkové trestné činnosti či nucení k sexuálním aktivitám (nedobrovolná prostituce, omezování osobní svobody).“ (Autoři in Vězeňství a nelegální drogy, 2003, s. 23).

Do primární drogové kriminality patří výroba a držení omamných psychotropních látek a nedovolené držení předmětů, které mohou napomáhat k výrobě omamné psychotropní látky.¹ V roce 2015 bylo zadrženo více než 3500 osob a podobný počet byl trestně stíhán. Polovinu tvořili recidivisté. Nejčastěji se jednalo o výrobu a prodej pervitinu.

Do sekundární drogové kriminality řadíme trestné činy, které jsou způsobeny pod vlivem omamné látky a většinou z ekonomických důvodů. Mezi nejčastější trestné činy patří krádeže, neoprávněné užívání cizí věci, úmyslné ublížení na zdraví, podvody, zpronevěry nebo loupežné vraždy. V roce 2015 bylo asi 17% objasněných trestných činů pod vlivem omamných psychotropních látek.²

1.4. Bio- psycho- sociální model závislosti

Autoři se shodují, že většinou závislost vzniká kombinací řady faktorů. Kudrle (2003, in Kalina, 2003) například řadí do biologických faktorů prenatální období, kdy mohla být sama matka závislá a perinatální období, kdy jsou podávány tlumivé látky na snížení bolesti. Do psychologických faktorů stres, který může přenášet matka na dítě, uspokojování potřeb

¹ <https://www.drogy-info.cz/drogoval-situace/drogoval-kriminalita-jeji-prevence-a-drogy-ve-vezeni/primarni-drogoval-kriminalita/>

² MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., TION LEŠTINOVÁ, Z., ROUS, Z., KIŠŠOVÁ, L., KOZÁK, J., NECHANSKÁ, B., VLACH, T., ČERNÍKOVÁ, T., FIDESOVÁ, H., JURYSTOVÁ, L., VOPRAVIL, J. 2016. Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2015 [Annual Report on Drug Situation 2015 - Czech Republic] MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-7440-156-5.

dítěte, duševní choroby, deprese a úzkost. Do sociálních faktorů zařazuje funkčnost rodiny, proces dospívání, kolektiv vrstevníků.

Nešpor (2001) mezi biologické faktory řadí duševní nemoc předků, poškození mozku při porodu, dlouhodobé trauma způsobené týráním či šikanou, špatné sebeovládání a selhání v krizových situacích, nižší inteligenci, sklony k depresím, nízké sebevědomí a chybějící dobré hodnoty.

Sociální faktor rozděluje Nešpor (2001) na rodinu, školu, zaměstnání, vrstevníky, společnost a prostředí. Rodina je faktor, kterému připisuje větší důležitost, než biologickým faktorům. Mezi rizikové činitele rodiny řadí nedostatečné citové vazby dítěte, nedostatečný dohled na dítě, nejasně nastavená pravidla chování, dlouhodobá krize mezi rodiči, nespolečné rodičů při výchově, časté stěhování, závislost příslušníka rodiny, nebo podceňování dítěte.

Do školních faktorů patří neúčinné a neinteraktivní programy prevence na školách, snadno dostupné návykové látky v okolí školy, nepřátelští učitelé nebo zesměšňování problémových žáků.

Závislost může vzniknout i později v průběhu života a proto je rizikovým faktorem i zaměstnání. Sem můžeme řadit nárazovou a termínovou práci, stres, napjaté vztahy, snadnou dostupnost návykových látek, neoddělení profesního života od soukromého, trojsměnný provoz a stav bez práce. (Nešpor, 2001)

Přátelé a známí nás mohou negativně ovlivnit, když užívají návykové látky. Mají problém s autoritami, sklon k zesměšňování druhých či nabádání dětí ke konzumaci daných látek. (Nešpor, 2001)

Mezi faktory prostředí a společnosti zařazuje Nešpor (2001) dostupnost návykových látek a alkoholu, jejich nízkou cenu, nedostatečnou zdravotní a sociální péči, neatraktivní program k trávení volného času, diskriminaci a vnímání společnosti jako špatné.

2. Rozdělení a charakteristika drog

Nožina (1997) rozděluje drogy na legální a nelegální. Mezi legální patří alkohol, čaj, tabák, káva ale i různé léky. Abstinence se u legálních drog vidí jen ojediněle. Druhou skupinou jsou nelegální drogy, u kterých je zakázána a zákonně trestána výroba a distribuce.

Hartl a Hartlová (2015) dále rozdělují nelegální drogy na měkké a tvrdé. O měkkých drogách se předpokládá, že jsou méně návykové a společností jsou spíše tolerované. Patří mezi ně marihuana, hašiš, ale i drogy legální, například alkohol. Druhou skupinou jsou drogy tvrdé, které jsou společností méně akceptované a nejčastěji se mezi ně řadí pervitin, heroin a další.

2.1. Alkohol

Alkohol se získává kvašením sacharidů a následnou destilací. Kudrle (2003, in Kalina, 2003) popisuje, že se používal při náboženských rituálech nebo v léčitelství. Dále autor uvádí, že nadměrné užívání alkoholu se nazývá alkoholismus. V dnešní době se nadměrné užívání alkoholu týká asi čtvrtiny populace. Například je obecně známo, že Česká republika patří ke světové špičce v pití piva. Nešpor a Marhounová (1995) definují člověka závislého na alkoholu jako jedince, který má problém s tělesným i duševním zdravím a sociálním působením.

Kudrle (2003, in Kalina, 2003) popisuje, že účinek alkoholu závisí nejen na množství a druhu požitého alkoholu, ale i na osobnosti, společnosti a okolnostech v době užívání. Dále popisuje intoxikaci alkoholem. Při nižších dávkách povzbuzuje, člověk se cítí sebevědomější, snižují se mu zábrany, ale může se objevit i agresivita. Při vyšším užívání alkoholu se objevuje ospalost a celkový útlum. Při extrémních dávkách může dojít ke ztrátě vědomí i smrti.

Skála (1986) rozděluje konzumenty alkoholu do čtyř kategorií. První jsou abstinenti, kteří nepožili žádný alkohol po dobu tří let. Další skupinou jsou konzumenti alkoholických nápojů, kteří nepřekračují určitou normu. Jedná se například o tři deci piva nebo deci vína k jídlu. Třetí skupinu tvoří pijáci, kteří pijí pro změnu nálady a množství alkoholu je vyšší než u konzumentů. Poslední skupina jsou závislí na alkoholu, kterým alkohol pozmění fyzické i duševní zdraví a většinou naruší i sociální vztahy.

„Za závislého lze považovat každého, kdo se nedokáže obejít bez alkoholu a ztrácí nad pitím kontrolu“ (Ühlinger, Tschui, 2009, s. 29).

Kudrle (2003, in Kalina, 2003) probírá zdravotní rizika spojené s chronickým alkoholismem. Dochází k poškození oběhového, nervového i dýchacího systému a oslabení imunitního systému. Po psychické stránce se mohou objevit halucinace či deprese.

Vágnerová (2008) uvádí, že je více mužů závislých na alkoholu, než žen.

2.2. Konopí

Nožina (1997) popisuje, že konopí seté se pěstovalo pro náboženské účely ve starověké Indii, Africe a Číně a postupně se rozšířilo do celého světa. Skýblová (2007) dodává, že je převážně rozšířeno na severní polokouli. O konopí se dokonce píše v Bibli, kde bylo použito na stavbu chrámu krále Šalamouna.³

Psychoaktivní látkou je THC, která se nachází v celé rostlině a působí na centrální nervový systém. Je rozpustná v tucích, tudíž zůstane v těle i týden po užití. (Bečková a Višňovský, 1999) Dále doplňují, že kromě THC najdeme v konopí i cannabidiol, který působí antibioticky. „*Působí proti povzbudivým účinkům THC a posouvá počátek působení marihuany. Naproti tomu může její vliv až dvakrát prodloužit.*“ (Bečková a Višňovský, 1999, s. 10)

Účinek THC záleží na aplikaci drogy. Obecně však platí, že vyvolává pocit pohody, zklidnění a zlepšuje senzorické vnímání nebo pocit velkého hladu. Průběh u začátečníků může být rozdílný. Nemusí ze začátku pociťovat účinky, časem se však objeví.⁴

Marihuana se kouří nebo se může přidávat do jídla a pití. Autoři se shodují, že nejvíce účinných látek má v květech a v mladých listech a má nižší koncentraci THC než hašiš. Jiří X. Doležal (2009) dodává, že kouření je bezpečnější forma užití, než přidání do jídla, protože po pár vteřinách kuřák cítí účinek. Marihuana se používá i v lékařství. Vyhláška 263/2015 Sb. stanovuje pravidla ohledně pěstování a distribuci konopí pro léčebné účely.

Bečková a Višňovský (1999) tvrdí, že fyzická závislost a abstinenní příznaky u marihuany nejsou. Jedná se pouze o závislost danou psychikou. Mahdalíčková (2014) oponuje, že se negativní účinky u konopných látek velmi podceňují.

U hašiše se jedná o samičí květy, které vylučují pryskyřici. (Nožina, 1997) K získání žádoucí látky se květy buď ručně třou, nebo mlátí a přesívají přes plátno. Na jeden kilogram hašiše je potřeba asi 100 kg květů. Mezi největší producenty patří například Maroko, Pákistán, Albánie. (Miovský, 2008)

³POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Konopí* [online]., 11 [cit. 2017-06-14]. Dostupné z: www.policie.cz/soubor/konopi-pdf.aspx

⁴ tamtéž

Bečková a Višňovský (1999) dodávají, že v Orientu jsou tři druhy hašišu: čistá pryskyřice zvaná charos, sušené samičí květy nazývané ganja a bhang, což jsou sušené samičí listy i se semeny.

Nožina, (1997) uvádí, že stejně jako marihuana se hašiš kouří společně s tabákem, přidává se do jídla a pití nebo použit na pálenky. Miovský (2008) zmiňuje výrobu hašišového oleje, který obsahuje vysoké procento THC. Na výrobu je potřeba pryskyřice z konopí a rozpouštědla.

2.3. Opiáty

Minařík (2002, in Kalina, 2002) popisuje opiáty jako látky, které se používaly v lékařství na tlumení bolesti k navození ospalosti, snížení krevního tlaku a zpomalení dýchací frekvence. Mezi projevy akutní intoxikace řadí zúžení nebo rozšíření zornic, nevolnost, hučení v uších. V chronickém stavu se může objevit nespavost, deprese, oslabení imunitního systému.

2.3.1. Opium

„ Opium je získáváno z máku odrůdy Papaver somniferum album. Je to původně bílá šťáva, která prýští z nařezaných makových hlavic. Na vzduchu houstne a tmavne. V této podobě je sbírána a dále zpracovávána až už k přímé konzumaci, nebo k dalšímu zpracování. Mezi přírodní deriváty opia patří morfin a kodein. Polosyntetickým derivátem je heroin.“
(Nožina, 1997, s. 16)

Nožina (1997) popisuje historii pěstování opia. Mák jako takový, se pěstoval už ve starověku, kde byl používán jako lék na bolest. Ve středověku se objevily i negativní účinky a postupem času se z léku stala psychoaktivní látka.

Opium se užívá buď polykáním, nebo kouřením ze speciálních dýmek. Po aplikaci se opium naváže na endorfiny, navozuje uvolňující pocit, člověk se cítí bezstarostně. Postupem času tělo přestane produkovat endorfiny a po ukončení aplikace opia člověk dostává abstinenci syndrom, který je způsoben ztrátou utišujících látek. (Nožina, 1997)

2.3.2. Morfin a Kodein

V roce 1803 se z opia podařilo získat morfin, který původně léčil nespavost a tlumil bolesti. Morfin se podává injekčně. (Nožina, 1997)

Věda hrála roli i při objevení kodeinu v roce 1832. Kodein má oproti morfinu slabší účinky. V dnešní době se stále používá v medicíně, například k tlumení dráždivého kašle. Předepisování léků, které obsahují kodein, je velmi kontrolováno. (Nožina, 1997)

2.3.3. Heroin

Minařík (2002, in Kalina, 2002) uvádí, že byl poprvé syntetizován na konci 19. století a byl doporučován osobám, které byly závislé na morfinu. Nožina (1997) dodává léčbu astmatu nebo TBC. Ze všech opiátů vytváří nejvyšší návykovost. Vyskytuje se ve dvou podobách, jako bílý prášek a jako hnědý cukr.

Nožina (1997) popisuje způsoby užití heroinu. Může být inhalován, podáván nitrožilně, aplikován injekčně do svalu nebo kouřen. Před aplikací se musí rozehřát a naředit destilovanou vodou. Působí jako morfin, protože se po aplikaci na něj mění. *„Je daleko účinnější než ostatní opiáty, zčásti pro jeho vyšší slučivost s lipidy, které pokrývají nervové tkáně. Toxicita heroinu je přibližně pětikrát vyšší než opia.“* (Nožina, 1997, s. 19) Účinky heroinu závisí na osobnosti jedince. (Nožina, 1997)

Dále Nožina (1997) uvádí, že po nitrožilní aplikaci nastane stav absolutní blaženosti, který se nazývá flash, zpomalí se myšlení, dýchání a snižuje se potřeba jíst. Minařík (In Kalina, 2002) doplňuje, že závislost vzniká do několika týdnů a dá se snadno předávkovat a hrozí virové i bakteriální infekce.

2.3.4. Metadon

Metadon je podle Minaříka (2002, in Kalina, 2002) syntetická látka, která má účinek až 25 hodin. Proto se používá při substituční léčbě závislosti na heroinu. Používá se pro medicínské účely a je legálně vyráběn. Užívá se orálně.

2.3.5. Subutex

Jedná se celkem o mladý lék na snížení bolesti, který byl objeven v polovině 20. století. Začal se používat při substituční léčbě, postupem času se stal oblíbenou drogou kvůli jeho dobré dostupnosti.⁵

Subutex má podobné účinky jako heroin, ale je méně rizikový, protože se jedná o čistou látku, která je slabší než heroin a působí delší dobu.⁶ Tableta se rozpouští pod jazykem.

⁵Sananim- Drogová poradna: Subutex® (buprenorfin) [online]. [cit. 2017-06-20]. Dostupné z: [http://www.drogovapordna.cz/opiaty/subutex-reg;-\(buprenorfin\).html](http://www.drogovapordna.cz/opiaty/subutex-reg;-(buprenorfin).html)

⁶tamtéž

Mezi časté nežádoucí účinky patří bolest hlavy, pocení, úzkost, ospalost, svalové křeče, zvracení a potíže s dýcháním.⁷

2.4. Halucinogeny

„Velice často bývají také postiženy oblasti myšlení, fantazie, pozornosti. Při dlouhodobém užívání může dojít až ke značným poruchám v oblastech morálních a etických hodnot.“ (Miovský, 1996, s. 16)

O halucinogenech skoro každý slyšel nějaké příběhy. Například o tom, jak dokáží navodit pocit lehkosti a následně je člověk schopen vyskočit z okna, nebo o démonických a depresivních představách.

2.4.1. Psilocybin

Od nepaměti známá halucinogenní látka z lysohlávek, její účinek není tak intenzivní jako u ostatních halucinogenů. Miovský (1996) uvádí, že se lysohlávky přidávají do jídla a pití syrové či sušené.

2.4.2. Mezkalin

Bečková a Višňovský (1999) mezkalin popisují jako výtažek z kaktusu a přirovnávají jeho účinky k LSD. Akorát je toxičtější a působí asi 6 hodin. Objevuje se ve formě žvýkacích knoflíků nebo prášku, rozpustného ve vodě. Autoři dodávají, že lze smíchat s marihuanou nebo tabákem a kouřit.

Miovský cituje Freuda a jeho příklad malíře, který popisuje účinky mezkalinu takto: *„Tato židle je taková nějaká veselá a ta kamna mi připadají taková poťouchlá. Já odjakživa, když jsem něco viděl, nějaký předmět, vždycky mi to připomínalo nějaké zvíře. Ta kamna jsou prase, to je ohromné!“* (Miovský, 1996, s. 40)

2.4.3. LSD

Miovský (1996) popisuje LSD jako syntetickou kyselinu lasergovou, která byla objevena v první polovině 20. století. Její působení závisí na osobnosti člověka a na velikosti užití dávky. Miovský (1996) uvádí, že při nižších dávkách můžou nastat euforické nadšení nejen psychické, ale i fyzické. Vyšší dávky působí individuálně a mohou způsobit psychedelické zážitky. U obou případů platí, že se objevují poruchy vnímání. I u nižšího

⁷Subutex 8 Mg [online]. [cit. 2017-06-03]. Dostupné z: <https://pribalovy-letak.info/subutex-8-mg>

množství mohou nastat přeludy a pseudohalucinace, ale zároveň je zachována orientace v prostoru a čase. Naopak u vyšší dávky je ztracena kontrola myšlení a dochází k regresi, kdy se člověk přiblíží k mentálnímu prožívání dětí.

Dále Miovský (1996) zmiňuje Stanislava Grofa, který vyvinul metodu holotropního dýchání na základě experimentování s LSD k vyvolání psychedelického zážitku, který pozitivně ovlivní život jedince.

Nakonec Miovský (1996) dodává, že jednorázová aplikace LSD by neměla mít vliv na psychiku, ale dlouhodobé užívání halucinogenů může spustit latentní psychickou poruchu.

Bečková a Višnovský (1999) zmiňují flashback, což je intoxikace jedince bez užití LSD a může se objevit i po delší době. Nemusí se objevit u každého, ale když nastane, je popisován jako silně nepříjemný zážitek.

2.5. Stimulační drogy

„Společnou vlastností je jejich stimulační efekt. Užívají se k odstranění únavy a k všeobecnému povzbuzení. Po jejich užití se obvykle dostavuje euforie spolu s ústupem únavy, potřeby spánku, chutí k jídlu. Zvyšuje se nabídka představ, aktivita, zlepšuje se sebehodnocení“ (Bečková a Višnovský, 1999, s. 31)

Podle Nožiny (1997) rozdělujeme stimulační drogy a přírodní, mezi které patří koka, kokain, crack a kata a na drogy syntetické, kam zařazuje amfetaminy, pervitin a extázi.

2.5.1. Stimulační drogy přírodní

Nožina (1997) se v kostce zaměřuje na stimulační látky přírodní. Popisuje koku jako rostlinu, která se pěstuje v Jižní Americe a využívá se na legální výrobu léků, nebo se její listy konzumují. Nejslavnější éru zažila v 80. letech 19. století, kdy byla koka součástí nápoje Coca – Cola. Mann (1996) popisuje prohibici, která nastala roku 1886 a nápoj dostal do názvu dodatek „ nápoj abstinentů“. V roce 1994 se zakázaly výtažky z koky a vláda se snažila přinutit firmu, aby změnila název nápoje.

Aktivní složkou rostliny je kokain, který se původně se používal jako anestezie. Nožina (1997) dále uvádí, že na 1kg kokainu je potřeba 100-170kg koky a jako droga se prodává smíchaný s jinými látkami.

Nožina (1997) popisuje způsob aplikace kokainu. Nejrozšířenějším užitím je šňupání nosem. Dále se může užívat nitrožilně, po aplikaci se jedinec cítí uvolněný, povzbuzený.

Mann (1996) tvrdí, že největší závislost se vytváří kouřením kokainu. Bečková a Višňovský (1999) dodávají možnost vzniku motorického neklidu, paranoidního myšlení s halucinacemi, agresivního chování či snížení zábran a zvýšení sexuální vzrušivosti. Obdobně je na tom crack, který se podle Nožiny (1997) vyrábí z tepelně upraveného kokainu, jedlé sody a éteru. Účinkem jsou si tedy podobné, ale liší se způsobem užití, crack se kouří nebo inhaluje kouř.

Kata je arabskou obnovou koky. Listy se žvýkají nebo sušené kouří. (Bečková a Višňovský, 1999)

2.5.2. Stimulační drogy syntetické

Nožina (1997) popisuje, že původně se amfetamin se užíval jako lék na narkolepsii. Existuje více druhů, např. ice nebo známější pervitin.

2.5.2.1. Pervitin

Pro výrobu pervitinu je důležitý efedrin (látky z léků na kašel nebo z chvojníku) a další složky, které ho změní na metamfetamin. Záleží na znalostech, zkušenostech i látkách, jak výsledek bude vypadat a s tím souvisí i riziko poškození organismu. Podle Nožiny (1997) se po určité době objeví tzv. „stíha“, což je rozvoj toxických psychóz a paranoidních syndromů. Mohou se objevit sluchové i vizuální halucinace a je to srovnatelné se schizofrenií.

2.5.2.2. Extáze

Hartl a Hartlová (2015) popisují extázi jako taneční drogu, která byla vynalezena jako tlumič chuti k jídlu.

Extáze se vyskytuje ve formě kapslí, které zvyšují citlivost a vnímavost. (Nožina, 1997) Charakteristický je vzhled extáze. Jedná se o pestré tablety, které mají na sobě vyražený nějaký motiv.⁸

Minařík a Páleníček (2003, in Kalina, 2003) popisují, že extáze začíná působit do hodiny po jejím užití a odeznívá asi po 7 hodinách. Mezi hlavní intoxikační účinky řadí zmizení stresu, zvýšení intelektuálního výkonu a pocit pohody. Mezi negativní řadí pocit sucha v ústech, pocení, bolest kloubů i svalů a zvýšení tělesné teploty. Hartl a Hartlová (2015) dodávají, že během této doby se člověk cítí šťastný, sebevědomý, vnímá intenzivněji barvy i zvuky a vznikají u něj pocity vřelosti a laskavosti. Zároveň ale zmiňují, že se mohou objevit i

⁸BOLEHOVSKÝ, Jiří. *Extáze* [online]., 35 [cit. 2017-06-14]. Dostupné z: www.policie.cz/soubor/extaze-pdf.aspx

negativní reakce jako porucha paměti, závratě, poškození jater, paranoidní stavy nebo přehřátí organismu způsobené dehydratací.

2.6. Těkavé látky

Hampl (2003, in Kalina, 2003) charakterizuje těkavé látky jako látky, které ovlivňují centrální nervovou soustavu a vyvolávají halucinace nebo celkový útlum jedince. Řadí sem například toluen, aceton, rajský plyn nebo benzín. Zdůrazňuje i to, že tyto látky jsou velmi podceňované a velmi snadno dostupné.

2.6.1. Toluén

Hampl (2003, in Kalina, 2003) popisuje toluen, jiným názvem methylbenzen, jako bezbarvé rozpouštědlo laků, které je vyrobeno z ropy. Intoxikaci dochází inhalací látky. Nejprve navozuje pocity euforie a barevné halucinace, ale po delší době užívání dochází k otupění a ztrátě výkonnosti.

Dále Hampl (2003, in Kalina, 2003) zmiňuje to, že vyvolává silnou psychickou závislost, po fyzické stránce nenastávají abstinenční syndromy.

3. Vězeňské prostředí

3.1. Základní úkoly VS ČR

Informace o Vězeňské službě České republiky (dále jen Vězeňské službě) najdeme v zákoně č. 555/1992 Sb. Z tohoto zákoníku vycházím v následující kapitole.⁹

Vězeňská služba se člení na vězeňskou stráž, justiční stráž a správní službu a každá z těchto složek má své vlastní základní úkoly. Vězeňská stráž má za úkol správu a střežení ústavu, ve kterém se výkon trestu odnětí svobody odehrává, střeží osoby ve VTOS a zajišťují pořádek a bezpečnost. Justiční stráž zajišťuje bezpečnost a pořádek v soudních budovách a správní služba zařizuje odbornou činnost, do které patří ekonomická, zdravotnická, organizační a výchovná složka.

3.2. Charakteristika a zásady výkonu trestu odnětí svobody

Výkonem trestu odnětí svobody (dále jen VTOS) se zabývá zákon 169/1999 Sb. a doplňuje ho 52/2004 Sb. Tyto zákoníky jsem použila jako zdroj pro tuto kapitolu.¹⁰

⁹ Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží ČR, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 5. 5. 2017].

Hlava I nás uvádí do problematiky a terminologie VTOS. Nejprve se zaměřuje na to, jak zacházet s odsouzeným. Mezi základní zásady patří důstojnost, zachování zdraví a podpora v činnostech, které osobě ve VTOS mohou pomoci v životě v souladu se zákonem po výkonu trestu. Dále stanovuje Vězeňskou službu České republiky orgánem zajišťující výkon trestu. Paragraf 5 popisuje možná místa výkonu trestu odnětí svobody, kam řadíme věznice, vazební oddělení, zdravotnická zařízení Vězeňské služby nebo při vážném zdravotním stavu ve zdravotnická zařízení, která jsou mimo Vězeňskou službu ale se střežením odsouzeného.

Písemné rozhodnutí o výkonu trestu odnětí svobody vydává soud. Odsouzený musí být seznámen se svými právy a povinnostmi a s vnitřním řádem věznice. Obecně platí, že jsou odděleny ženy od mužů a dále se oddělují mladiství od dospělých, recidivisté od pachatelů, kteří jsou ve výkonu trestu poprvé, pachatelé úmyslných činů od odsouzených za trestné činy z nedbalosti a nakonec oddělení odsouzených s duševními poruchami a s nařízeným léčebným režimem.

Odsouzený může být podle § 8 zařazen do čtyř typů věznic:

- a) s dohledem
- b) s dozorem
- c) s ostrahou
- d) se zvýšenou ostrahou

Speciálním typem jsou věznice pro mladistvé.

V závěrečných paragrafech se řeší místo výkonu trestu. To určí soud, ale z určitých důvodů se může nástupní místo změnit.

Hlava II se zaměřuje na práva a povinnosti odsouzených. Odsouzení mají právo na pravidelnou stravu, spánek, hygienické podmínky, zdravotní péči a na sociální kapesné ve výši 100 Kč na kalendářní měsíc.

V dalších paragrafech se řeší korespondence a balíků. Písemná sdělení jsou bez omezení a vězeňská služba je oprávněna k její kontrole. Při podezření z náznaku trestné činnosti mají oznamující povinnost. U balíků platí jiná pravidla. Odsouzený má právo na balíček do hmotnosti 5 kg jednou za šest měsíců. Podle pravidel Vězeňské služby České

¹⁰ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 5. 5. 2017].

republiky má odesílatel povinnost označit balíček podle toho, co obsahuje. Například knihy jsou označeny písmenem T a oblečení jako CV.¹¹

Paragraf 19 stanovuje pravidla pro návštěvy odsouzených. Čas návštěv určuje ředitel dané věznice a odsouzený má právo na 3 hodiny návštěv měsíčně. Ty probíhají ve speciální místnosti, která je určena k návštěvám a platí tam určitá pravidla. Odsouzeného mohou navštívit maximálně čtyři osoby. Osoba ve VTOS může chodit na bohoslužby, mít konzultaci s pastorem nebo navštívit besedu či jinou aktivitu vedenou pastorem.

Hlavní povinností odsouzeného je dodržování pravidel a řádu věznice, plnit pokyny a pracovat, pokud je zdravotně způsobilý. Mezi další povinnosti dle § 28 patří lékařská vstupní a výstupní prohlídka, nahlášení náhlého úrazu Vězeňské službě, dodržování osobní hygieny a uhrazení zdravotní péče, která byla nad rámec péče hrazenou zdravotní pojišťovnou. Naopak je zakázáno pít alkoholické nápoje, hrát hazardní hry o peníze nebo se úmyslně poškozovat na zdraví.

Paragraf 30 se zaměřuje na práci odsouzených. Daný jedinec musí být zdravotně způsobilý pracovat a práce musí být přizpůsobena jeho dovednostem. Do pracovní činnosti se nepočítá úklid věznice a pracovní terapie, je-li součástí programu dané věznice. Práce probíhá za dohledu zaměstnanců Vězeňské služby. Odsouzení dostanou zapláceno podle vykonané práce. Z této částky se odečte záloha na daň a pojistné a k úhradě nákladů výkonu trestu. Zbytek peněz se rozdělí na kapesné a úložné.

Hlava III se zaměřuje na zacházení s odsouzenými. Obecně platí, že odsouzený musí respektovat vnitřní řád věznice. Na každého se vypracuje program zacházení, který je multidisciplinární. Vždy je definován cíl působení na odsouzeného a metody, jak k němu dojít.

Paragraf 45 se věnuje odměnám pro osoby ve výkonu trestu. Odměnou může být pochvala, prodloužení návštěvy až na 5 hodin daný měsíc, zvýšení kapesného o třetinu, odměna ve výši 1000 Kč, povolení opustit věznici na 24 hodin v rámci návštěvy či přerušování trestu.

Následující paragraf řeší kázeňské tresty. Mezi ně patří kázeňské důtky, snížení kapesného, zákaz přijetí balíčku po jeden rok, propadnutí věci, umístění do uzavřeného oddělení až na 20 dní nebo uzavření do samovazby až na 20 dní.

Hlava IV popisuje výkon trestu odnětí svobody u některých skupin odsouzených, Zaměřuje se na mladistvé, ženy, na odsouzené s duševní poruchou či poruchou chování, nebo

¹¹ *Balíčky* [online]. [cit. 2017-06-08]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-opava-83/o-nas-1603/vykon-trestu-323/navstevy-balicky-telefonovani-1377/balicky>

poruchou osobnosti, která může být způsobena užíváním psychotropních látek či mentální retardací. Dále se zabývá výkonem trestu odnětí svobody u cizinců a doživotním trestem.

Hlava V. popisuje propuštění z výkonu trestu. To může nastat, když odsouzenému uplyne doba trestu, přijde nařízení od soudu k propuštění nebo díky amnestii od prezidenta. Před ukončením trestu je odsouzený přeložen na výstupní oddělení, pokud měl trest delší než 3 roky. Toto oddělení pomáhá odsouzeným se připravit na život po výkonu trestu.

Hlava VI obsahuje závěrečná ustanovení.

3.3. Věznice Příbram

3.3.1. Historie věznice Příbram

V této kapitole vycházím z publikace Věznice Příbram, která byla sepsána při příležitosti 60. Výročí založení této věznice¹²

Věznice Příbram byla založena v roce 1953 nedaleko města Příbram. Původně byl areál zřízen jako Trestanecký pracovní tábor s kapacitou pro 2000 osob. Pracovalo se v uranových dolech a později v oblasti strojírenství.

V roce 1968 zde proběhla vzpoura odsouzených. Cílem bylo napadení příslušníků a únik z věznice. Podpálili budovu, kde byly kanceláře, vyrabovali jídelnu, prodejnu i ošetrovnu. Nakonec se podařilo vzpouře potlačit. Tato situace dala podnět ke stavebním úpravám věznice.

Po roce 1989 byla věznice určena pro výkon odnětí svobody s ostrahou, ale postupem času přibýlo oddělení s dozorem a v roce 2000 i oddělení s dohledem.

3.3.2. Organizační struktura

3.3.2.1. Personální oddělení

Věnuje se otázkám personalistiky. Vybírá uchazeče o práci, provádí platovou agendu a zajišťuje preventivní rehabilitace pro zaměstnance.

¹²KOLEKTIV AUTORŮ OVT. *Věznice Příbram: Vydáno při příležitosti 60. výročí založení Věznice Příbram* [online]. 2013. Vězeňská služba České republiky, Věznice Příbram [cit. 2017-05-20]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-pribram-91/>

3.3.2.2. Oddělení prevence a stížností

Podílí se na předcházení a odhalování trestné činnosti zaměstnanců, vyhodnocuje vnitřní bezpečnost, provádí preventivní činnost.

3.3.2.3. Oddělení vězeňské stráže

Jejich hlavním úkolem je střežení věznice, a střežení osob ve výkonu trestu. Ke své práci využívají vycvičené psy. Ti jsou vycvičeni k vyhledávání návykových látek.

3.3.2.4. Oddělení výkonu trestu

Mezi hlavní zásady patří podpora odsouzených v takovém životním stylu, který jim pomůže po výkonu trestu žít v souladu se zákonem. V následující kapitole se věnuji programu zacházení na specializovaném oddělení pro odsouzené s poruchou osobnosti a chování způsobenou užíváním návykových látek.

3.3.2.5. Ekonomické oddělení a oddělení zaměstnávání vězněných osob

Jejich hlavním úkolem je rozpočet, komplexní účetnictví, zaměstnávání vězněných osob a vymáhání pohledávek odsouzených ve výkonu trestu i po propuštění.

3.3.2.6. Oddělení správní

Toto oddělení má na starosti administrativu, evidenci (například korespondence) a vedení statistiky.

3.3.2.7. Další oddělení

Mezi další oddělení patří informační oddělení, které zajišťuje vězeňský informační systém a zdravotní středisko, které má na starosti zdraví odsouzených i zaměstnanců. Pravidelně docházejí na středisko specialisté. Logistické oddělení zařizuje věznicí elektřinu, vodu, stravování a ubytování.

3.4. SpO Věznice Příbram

V této kapitole budu vycházet z interních materiálů daného oddělení, z výpovědí zaměstnanců a odsouzených a z vlastního pozorování chodu daného oddělení.

3.4.1. Poslání a cíle SPO

Specializované oddělení věznice Příbram je zaměřeno na osoby s poruchou osobnosti a chování v důsledku zneužívání psychotropních látek. Posláním oddělení je naučit odsouzené vést soběstačný život v souladu se zákonem a tím snížit nebezpečí recidivy. Odsouzení jsou motivováni ke změně nežádoucího stylu, posílení právního vědomí, k nalezení zaměstnání a prevenci patologických jevů.

Samotné oddělení má své metody zacházení. Základem všeho je komunikace, ale používá se i arteterapie a fyzioterapie.

3.4.2. Vstupní posouzení SARPO

SARPO je diagnostická metoda, která se zaměřuje na hodnocení rizik a kriminogenních potřeb odsouzeného. Zaměřuje se i na potřeby jedince. Podílí se na ní vychovatel, který má na starosti trestní rejstřík odsouzeného a mapuje jeho chování při nástupu do VTOS. Psycholog rozebírá trestnou činnost s dopadem na oběť a společně se sociálním pracovníkem a speciálním pedagogem rozebírají faktory obklopující jedince (bydlení, rodina, zaměstnání, finance a další). Speciální pedagog doplňuje oblast sebehodnocení odsouzeného a protektivní faktory, kam se například řadí (ne)dokončené vzdělání a (ne)odsouzení do 26 let.

Na základě komplexní zprávy se každý z odborníků vyjádří a na základě toho se sestaví program zacházení. Tato zpráva je dostupná oprávněným pracovníkům a může se s ní dále pracovat. V budoucnu může sloužit jako podklad žádosti o předběžné propuštění odsouzeného.

3.4.3. Aktivity na SpO

Druhy aktivit se dělí na dvě skupiny, povinnou a nepovinnou. Povinné aktivity jsou pro všechny stejné, nepovinné jsou dobrovolné podle zájmu. Tyto aktivity většinou probíhají během osobního volna.

Mezi povinnou část například patří komunitní setkání, skupinové psychoterapie, arteterapie, programově diskusní skupiny, právní vědomí a sociálně právní poradenství. Dále se sem řadí sebeobslužné aktivity, kam patří vytváření a podpora hygienických a stravovacích návyků.

Komunitní setkání se konají každý týden a účastní se jí odsouzení i zaměstnanci, kteří se podílejí na chodu SpO. Zde se hodnotí klady a zápory minulého týdne a vymezí se úkoly pro aktuální týden. Dále se zde zhodnotí výsledky práce odsouzených. Toto byla první aktivita, které jsem se mohla zúčastnit a musím říci, že vše na mě působilo klidně. Zazněla spousta pochval, řešil se jeden kázeňský přestupek a byla jsem představena jako stážistka.

Skupinová terapie trvá dvě hodiny a je vedena psychologem a vychovatelem terapeutem. Zde jsou odsouzení rozděleni do čtyř skupin, které jsou zaměřeny na motivaci ke změně, terapii deliktu, terapii drogové závislosti a motivaci k zaměstnání. Na této aktivitě

jsem byla, když se probíraly obrazy, které odsouzení nakreslili o důležitých událostech jejich života. Tato aktivita byla plná emocí a bylo vidět, že skupina pěkně semkla. Na konci sezení nechyběla závěrečná reflexe.

Další aktivita, na které jsem mohla být přítomna, byla programově diskusní skupina. Tato aktivita mě velmi bavila, protože byla pokaždé jiná. Na první jsme probírali hepatitidu, způsoby přenosu nemoci. Vyšlo najevo, že více než polovina zúčastněných byla nakažena hepatitidou typu B, kvůli sdílení injekčních stříkaček a tetovacích jehel. Na druhé jsme probírali závislost na pervitinu.

Dále bych chtěla zmínit samoobslužné aktivity, kde se odsouzení za pomoci vychovatele učí prát, žehlit a další praktické činnosti.

Volitelná část obsahuje individuální terapie s psychologem, tematické referáty na osobnostní témata, práce s knihou či aktivity spojené s vírou.

Z této skupiny aktivit jsem si vybrala práci s knihou, kterou vede paní kaplanka. Na hodině, na které jsem spolupracovala, se rozebíralo podobenství o dělnících na vinici. Já jsem byla vinař, který několikrát denně chodil pro dělníky pro práci na vinici. Zajímavé pro mě bylo, že jsem si musela vybrat ze skupiny a odůvodnit svůj výběr.

Zajímavé bylo, jak se měnil názor skupiny na toto podobenství. Nejprve se všichni shodli, že je to nespravedlivé. Později, když jsem „vybrala více dělníků“ se ukázalo, že první dělníci by povolili v práci a někteří by začali organizovat práci. Našli se i tací, kteří by tuto skutečnost využili k pauze. Nakonec jsme pochopili, proč dělníci v podobenství dostali všichni stejně zapláceno.

3.4.4. Motivační systém SpO

Motivací pro odsouzené je tzv. bodový systém, kde jsou odsouzení hodnoceni za aktivity na SpO. Za určitý počet bodů a plnění podmínek specializovaného oddělení jsou odsouzení odměněni komplexní kázeňskou pochvalou. Vyhodnocení probíhá na komunitních setkáních a na pravidelném tříměsíčním hodnocení programu zacházení.

Dále jsou odsouzení zařazeni do tří skupin podle chování a hodnocení. V případě, když se odsouzený dostane do III. Skupiny, je z programu specializovaného oddělení vyřazen.

3.4.5. Podmínky pro vyřazení ze SpO

O vyřazení rozhoduje ředitel věznice, když odsouzený dokončí limitovaný terapeutický program (12 – 16 měsíců), další pobyt na specializovaném oddělení je bezdůvodný, z důvodu vlastní žádosti, opakovaně porušuje pravidla, byl přerazen do jiného typu věznice, nebo je pasivní při plnění programu a nezapojuje se do aktivit.

4. Výzkum

4.1. Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zaměřit se na skupinu odsouzených na SpO Příbram. Zjistit, v kolika letech se dostali k drogám, v kolikátém výkonu trestu odnětí svobody jsou a jaká aktivita na SpO je pro ně nejpřínosnější. Dále je výzkum zaměřen na život odsouzených.

4.2. Způsob provedení výzkumu

Výzkum byl proveden dotazníkovou metodou, kdy respondenti dostali celkem 12 otázek, ve kterých jsem se psala na věk, vzdělání, na první drogu, na hlavní drogu před výkonem trestu odnětí svobody a na nejoblíbenější aktivitu na SpO.

Druhým způsobem sběru dat jsou rozhovory při společných aktivitách. Kazuistika a životní příběhy jsou zpracovány z vyprávění a referátů odsouzených.

4.3. Informace o dotazovaných

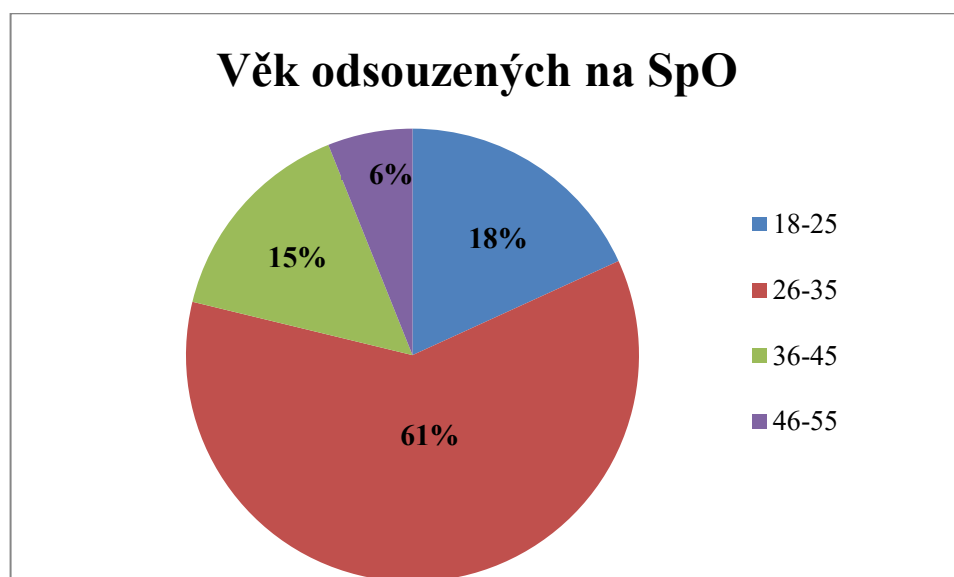
Jedná se o muže, kteří jsou zařazeni do programu Specializovaného oddělení věznice Příbram. Spojuje je věk do 50 let, drogová závislost před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody a zařazení do daného programu.

4.4. Výsledky

Otázka č. 1: Kolik je Vám let?

Průměrný věk odsouzených je 31 let. Z 33 dotázaných je 6 odsouzených ve věku do 25 let, nejmladšímu respondentovi je 19 let. Nejširší skupina je do 35 let, kdy počet tvoří nadpoloviční většinu. Do této skupiny se řadí 20 respondentů. Třetí největší skupinu tvoří věková kategorie do 45 let. Do této oblasti se zařadilo 5 dotázaných. Do nejméně početné kategorie patří starší 46 let, kam se zařadili dva účastníci programu SpO v Příbrami. Nejstaršímu je 50 let.

Graf 1

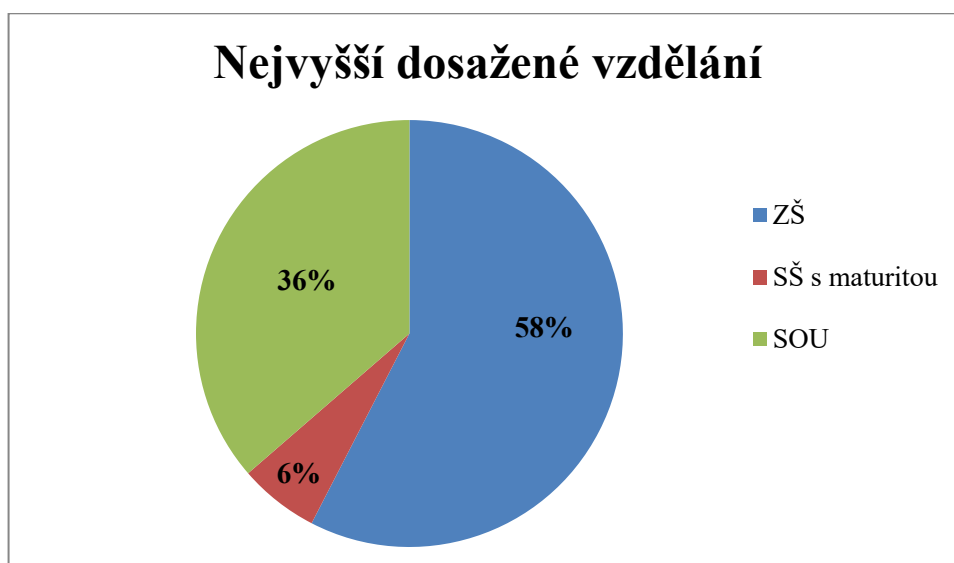

Otázka č. 2: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Druhá otázka je zaměřena na nejvyšší vzdělání účastníků programu SpO Příbram. Nejvyšší procento dotazovaných má ukončenou povinnou školní docházku, z toho většina nastoupila na střední odborné školy a učiliště, ale školu nedokončila. Celkem se jedná o 19 dotázaných. Druhou skupinu tvoří ti, kteří ukončili střední odborná učiliště. K těm se řadí 12 respondentů a tvoří více než třetinu respondentů. Nejmenší skupinou jsou ti, kteří složili maturitní zkoušku. Z dotazovaných se jedná o 2 účastníky programu.

Na otázku dalšího vzdělávání pouze pár dotazovaných uvedlo, že by si přáli být zařazeni do rekvalifikačního programu. V době mé návštěvy na SpO Příbram byl jeden účastník programu zařazen do rekvalifikačního kurzu.

Graf 2

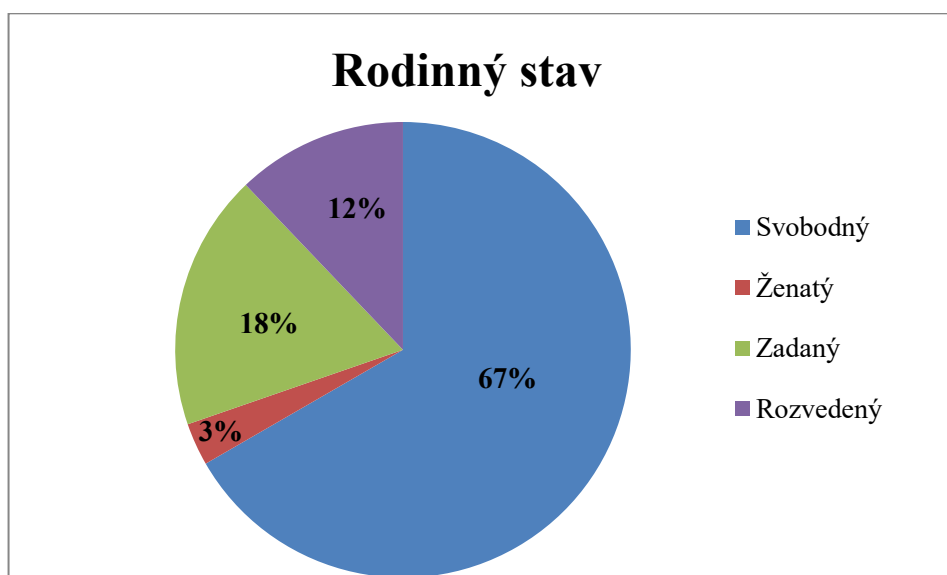
Otázka č. 3: Jaký je váš rodinný stav?

Třetí otázka byla zaměřena na rodinný stav. Více než polovina respondentů je nezadaných, třetina přišla o přítelkyně při nástupu do VTOS.

Na druhém místě skončili zadaní. Řadí se sem 6 respondentů. Jeden z nich uvedl, že si s přítelkyní pravidelně píše. Zároveň dodal, že ho přítelkyně podporuje, pravidelně navštěvuje a je motivací pro dokončení programu na SpO Příbram.

Čtyři dotazovaní jsou rozvedení, většinou kvůli jejich trestné činnosti. Pouze jeden účastník programu je ženatý a uvedl, že má ve své ženě oporu.

Graf 3

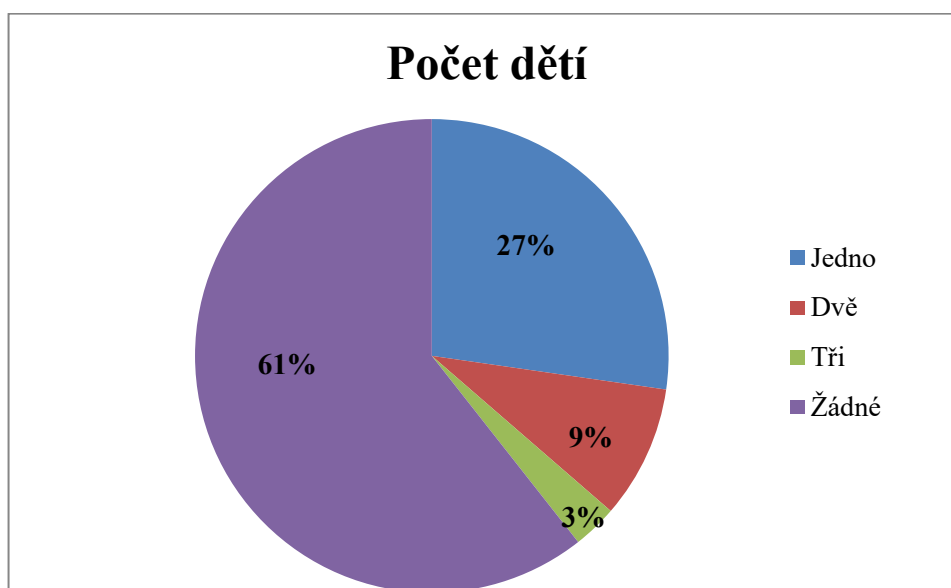

Otázka č. 4: Kolik máte dětí?

Z grafu lze poznat, že nadpoloviční většina dětí nemá. Druhou nejpočetnější skupinu tvoří ti, kteří mají jednoho potomka. Jedná se o 9 dotázaných. Tři respondenti uvedli, že mají dvě děti a pouze jeden, že má tři potomky.

Mezi zajímavosti patří, že nejmladšímu tatínkovi je 20 let a ženatý respondent má tři děti. Většina respondentů není s dětmi v kontaktu.

Graf 4

Otázka č. 5: Jaké bylo vaše zaměstnání před VTOS?

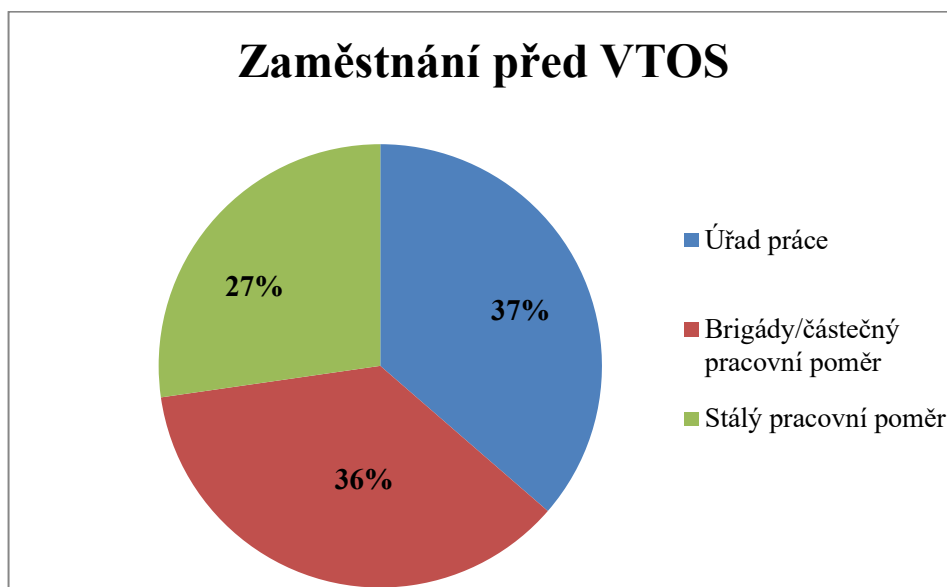
Výsledky na tuto otázku jsou velmi vyrovnané. Rozdíl mezi respondenty, kteří byli před výkonem trestu odnětí svobody na úradě práce a těch, kteří měli nějakou brigádu, je pouze jedno procento.

Mezi brigády a částečný pracovní poměr byly řazeny dohody o provedení práce, dohody o provedení činnosti a „náhodné melouchy“.

Necelá třetina byla zaměstnána na stálý pracovní poměr, většinou šlo o manuální činnost. Nejprve byli se svou prací spokojeni, později byla na prvním místě pouze droga, na které byli závislí. Pomalu jim přestalo stačit finanční ohodnocení v práci a práce samotná se stala obrovskou zátěží.

Upřímně mě tyto výsledky překvapily nejvíce. Předpokládala jsem, že více než polovina respondentů byla nezaměstnaná. Navíc tento graf je nejvíce vyrovnaný z celého dotazníku.

Graf 5

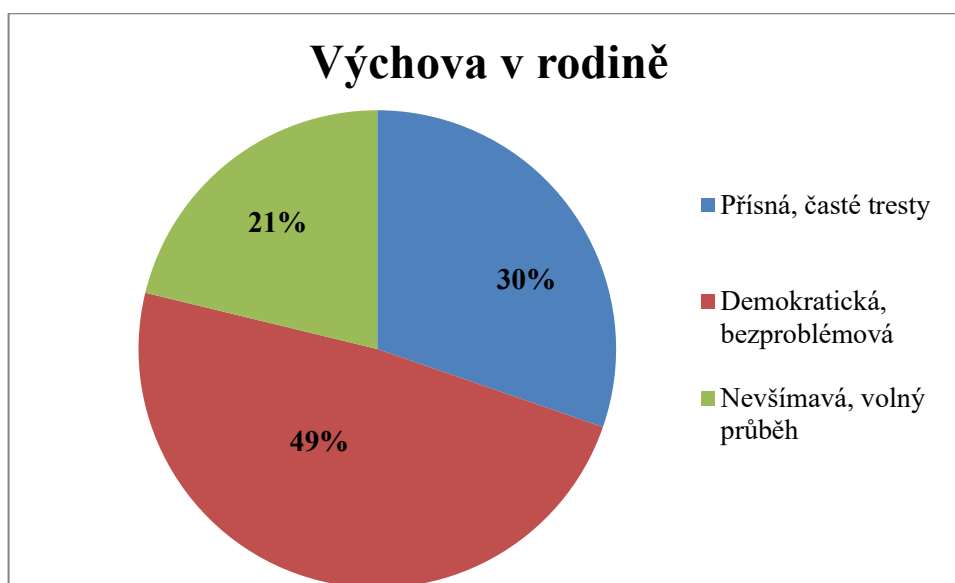
Otázka č. 6: Jaká byla výchova ve Vaší rodině?

Třetina dotázaných uvedla, že byla vychována v přísné rodině. Rodina měla přísně nastavená pravidla a dbalo se na jejich dodržování. V některých případech byly časté i fyzické tresty za porušení pravidel.

Sedm respondentů odpovědělo, že výchova v jejich rodině byla velmi volná až nevšímavá. Nebyl tam určitý časový řád, základní pravidla. Jedinec si mohl dělat, co se mu zachtělo a kdy se mu zachtělo.

Skoro polovina odpověděla, že jejich vyrůstání v rodině bylo bezproblémové. Základní rámec pravidel existoval a jeho úprava záležela na vzájemné domluvě.

Graf 6

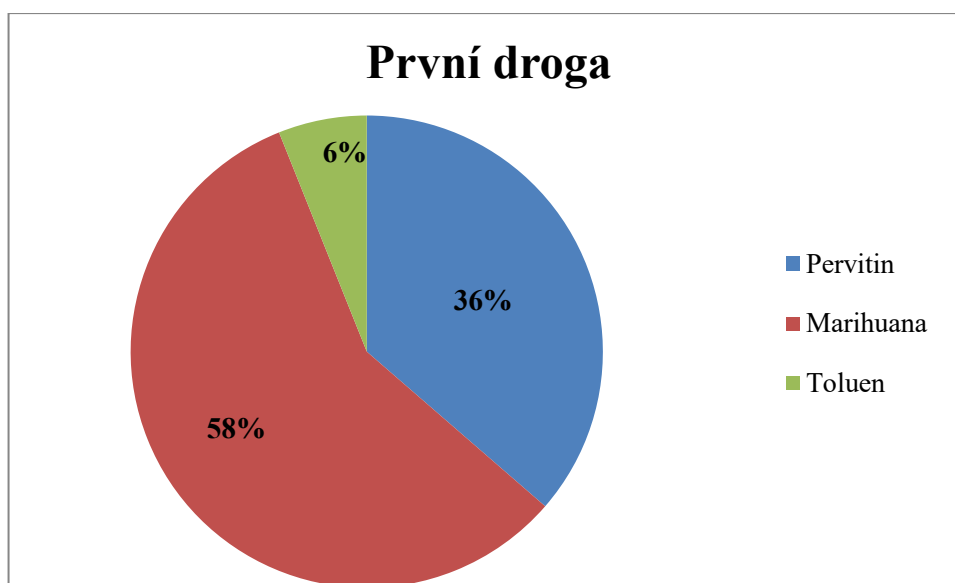
Otázka č. 7: Jaká byla Vaše první droga?

Více než polovina odpověděla, že jejich první drogou byla marihuana. Tuto odpověď uvedlo celkem 19 respondentů. Osobně jsem čekala toto číslo větší, protože je velmi snadno dostupná. S

Naopak mě překvapila druhá nejčastější odpověď, pervitin. Ten jako svou první drogu uvedlo 12 dotázaných.

Poslední odpovědí byl toluen, u kterého jsem nepočítala, že se ukáže mezi odpověďmi.

Graf 7

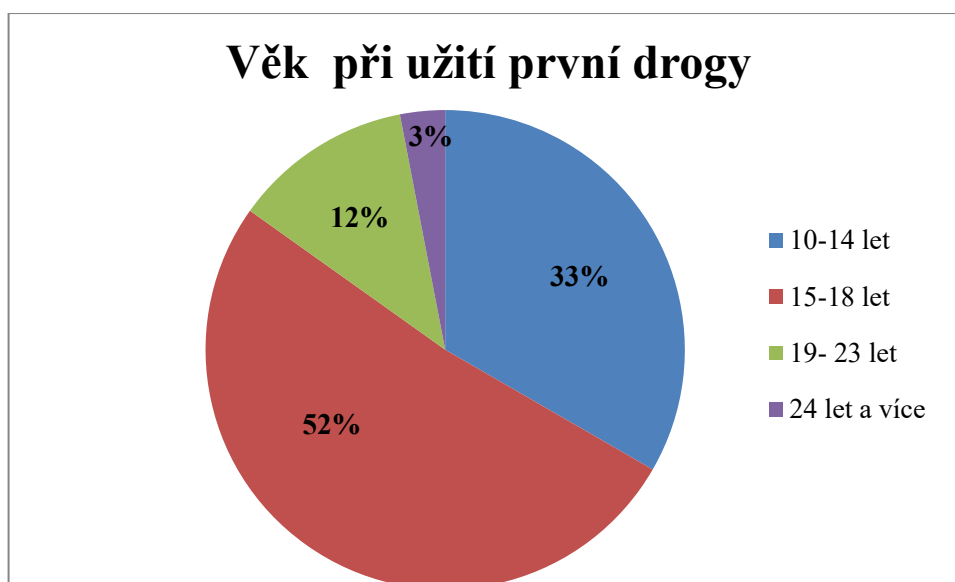

Otázka č. 8: V kolika letech jste měli svou první drogu?

Pouze 15% respondentů užilo svou první drogu až po dovršení plnoletosti, z toho jeden respondent ve věku 35 let. Zbytek dotazovaných má zkušenost s drogami před 18. rokem. Polovina z nich měla drogu mezi 15- 18 lety. Třetina užila návykovou látku do 15 let, z toho nejmladšímu účastníkovi bylo 10 let, když poprvé zkusil marihuanu.

Zajímavá je shoda věku při užití první návykové látky a nejvyššího dosaženého vzdělání. Většina z těch, kteří začali s drogami v mladším věku, mají dokončené jen základní vzdělání.

Graf 8

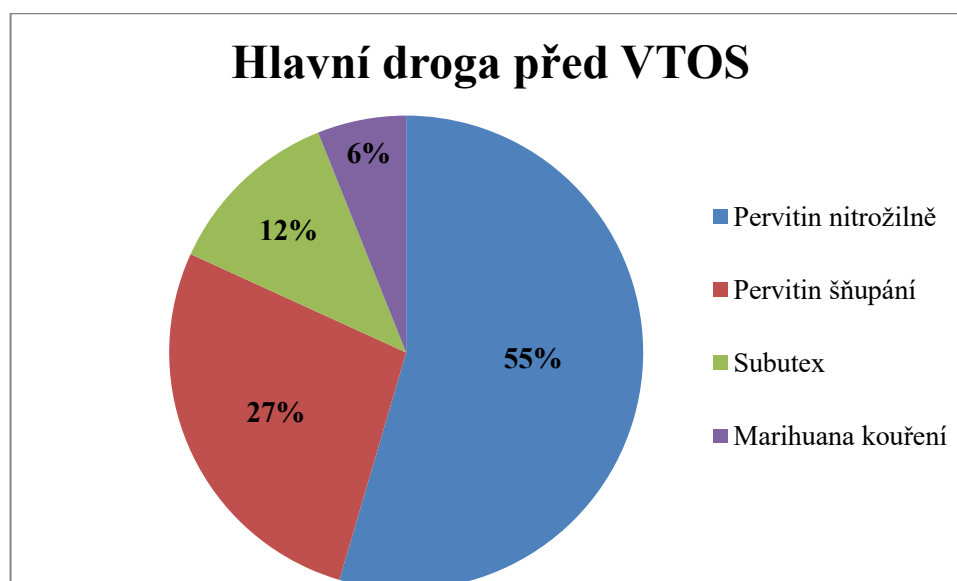
Otázka č. 9: Jaká byla Vaše hlavní droga před nástupem do VTOS, jaký byl způsob užití?

Před VTOS většina nebrala jen jednu návykovou látku. Jako primární drogu před VTOS uvedlo pervitin více než 75%. Tyto respondenty jsem rozdělila podle způsobu aplikace drogy. Více než polovina odpovídajících užívala pervitin nitrožilně. Devět respondentů uvedlo šňupání jako způsob aplikace pervitinu.

Zbytek dotazovaných odpovědělo subutex a marihuanu.

Starší respondenti, kteří odpověděli jako první drogu pervitin, zůstali u pervitinu. Mladší respondenti, kteří měli první zkušenost s marihuanou, přešli postupně k pervitinu.

Graf 9

Otázka č. 10: Jaké další drogy jste užívali před VTOS, jakým způsobem?

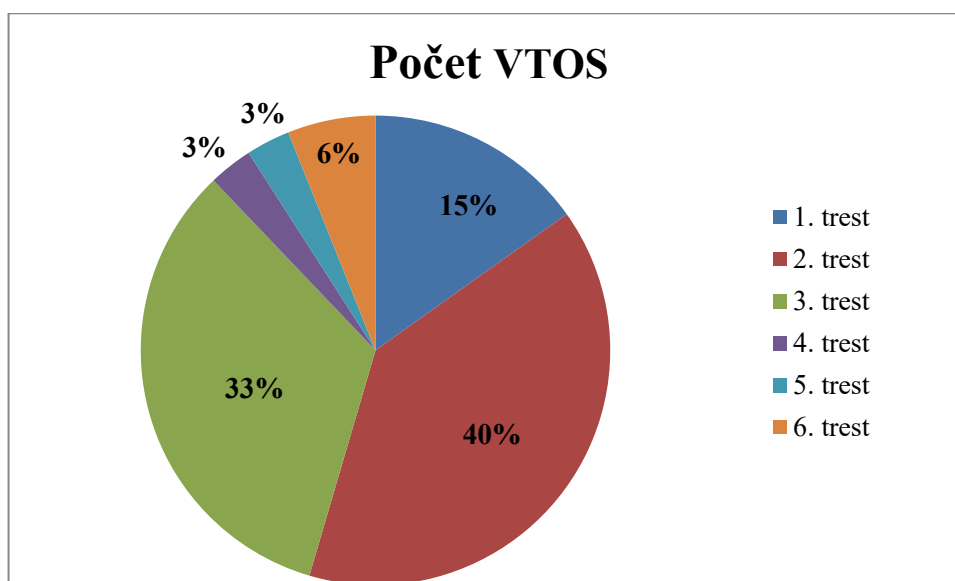
V další otázce jsem se ptala na další užívané drogy. Tuto otázku jsem nezpracovala do grafu, protože byla velmi individuální. Obecně lze říci, že pervitin se nejčastěji kombinoval s kouřením marihuany, šňupáním heroinu, nitrožilním užitím heroinu, polykáním LSD a alkoholem. Ojedinele se objevila kombinace se subutexem a mezkalinem.

Pouze 7 respondentů nekombinovalo drogy, z toho jeden zkusil pouze marihuanu. Zbytek byl závislý na pervitinu.

Otázka č. 11: V kolikátém VTOS jste?

Z celkového počtu respondentů je pouze 15% ve VTOS poprvé. Zbýlých 85% tvoří ti, kteří už ve VTOS již byli. Nejpočetnější skupinu tvoří ti, kteří jsou ve výkonu trestu podruhé, celkem se jedná o 13 respondentů. Druhou nejpočetnější skupinou jsou ti, kteří si odpykávají svůj třetí trest. Do této kategorie se zařadilo 11 dotázaných.

Graf 10

Otázka č. 12: Jaká je Vaše nejoblíbenější aktivita na SpO?

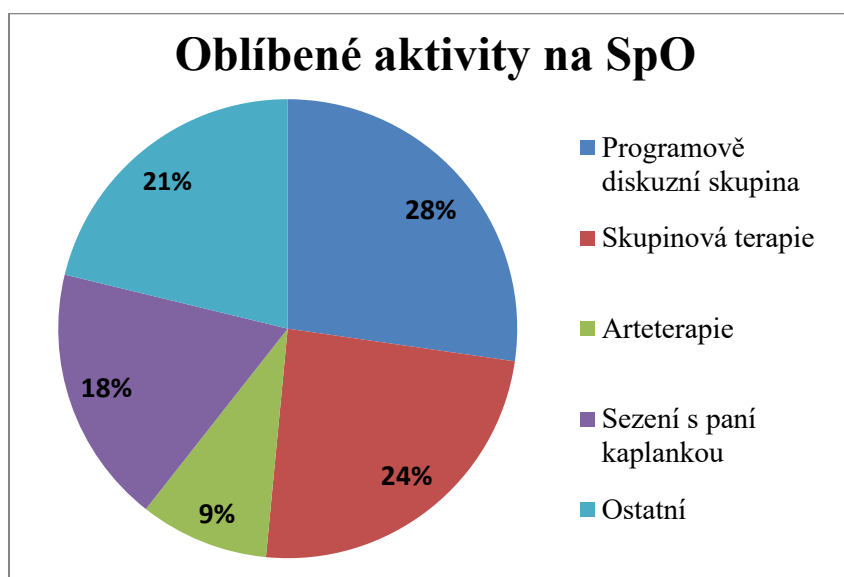
Výsledky této otázky jsou velmi těsné. O 4% nakonec zvítězila programově diskusní skupina, při které je většinou uvolněná atmosféra a upřímnost je na prvním místě. Na druhém místě se umístila skupinová terapie pod vedením psychologa, která je plná emocí a respondenti sami dodali, že jim tato aktivita pomáhá překonat jejich slabé stránky.

Třetí místo jsem označila jako „ostatní“, protože odpovědi byly zcela odlišné. Do této skupiny patří sportovní aktivity, právní poradenství a samoobslužné aktivity.

Čtvrté místo patří aktivitám pod vedením paní kaplanky. Zejména bohoslužba měla v dotazníku četné zastoupení.

Pátou nejčastější odpovědí byla arteterapie. Při diskuzi mi bylo řečeno, že tato aktivita pomáhá přenést vnitřní pocity na papír a to jim pomáhá se vyrovnat s tím, co cítí.

Graf 11

5. Případová práce /Ilustrační kazuistika

5.1. Příběh č. 1, Pan T, 27 let

Otec pana T byl ve vězení a pan T z něho měl strach, protože byl od něj fyzicky trestán. Proto měl silnou citovou vazbu k matce. Podle jeho slov maminka slyšela jeho první slova a viděla jeho první kroky.

Když nastoupil do školy, učení ho nebavilo. Pomáhala mu to překonat matka, která se s ním učila. Od druhého stupně měl kázeňské problémy. Atmosféra v rodině byla špatná, protože se jeho rodiče hádali a pan T byl pravidelně fyzicky trestán. Sourozenecké vztahy byly velmi dobré.

V pubertě ho škola stále nebavila, měl roli lumpa. Jediné, co ho ve škole bavilo, byla tělesná výchova. Taky velmi rád vzpomíná na školní lásky.

Když mu bylo 14 let, rodiče se rozvedli. V té době se začal bavit se staršími kluky a začal krást, kouřit marihuanu a užívat pervitin. V té době se dopustil prvního trestného činu-loupežného přepadení. Při vzpomínání uznává, že to udělal proto, aby získal respekt starších kluků. Dalším důvodem byly peníze na marihuanu a na pervitin.

„ Ze začátku jsem měl strach to udělat, ale když jsem to zkusil a vyšlo, tak jsem si připadal jako frajer.“

5.2. Příběh č. 2: Pan U, 26 let

Než se narodil, jeho rodiče bydleli s jeho sestrou u prarodičů na statku. Pan U se narodil do rodiny plné lásky a učil se starat o zvířata, zodpovědnosti i pracovitosti. S tím mu hodně pomáhal dědeček. Ten mu byl vzorem, protože toho mnoho uměl a hodně se od něj naučil.

Jeho rodiče se rozvedli, když mu byly 4 roky. Poté měla matka další dítě. Po skončení mateřské dovolené měla jeho matka plány si pronajmout hospodu, ale rodinná situace jí to nedovolila. Časté hádky matky a sestry vedly k tomu, že se sestra odstěhovala. Pan U přestal jíst, měl nízké sebevědomí a uvažoval o útěku z domova. Útek mu matka vymluvila. Doma pak začal lhát, aby nebyl bit a lhal také prarodičům, že jim táta neublíží.

V polovině šesté třídy byl vyloučen ze školy a musel přestoupit na základní školu se speciálním zaměřením. Zde si poprvé našel kamarády. Období puberty bere pozitivně, protože mu imponovala fyzická změna, zesílil a vyrostl.

Ve škole ho bavila výtvarná a tělesná výchova a dále matematika, přírodopis a zeměpis.

Ve 12 letech začaly jeho první lásky a postupně se z něj stal školní kápo. Pomáhal strejdovi se zedničinou a s auty. Byla to jeho první brigáda.

Ve 14 letech zkusil poprvé marihuanu, kterou mu nabídl bývalý spolužák. O rok později v opilosti užil pervitin.

Byl zvyklý pracovat a věděl, že za dobrou práci dostane dobře zapláceno. „*Nekradl jsem, protože jsem byl slušně vychovaný. Když jsem si chtěl něco koupit, vydělal jsem si u strejdy na brigádě.*“ Jeho snem bylo se vyučit zedníkem a později si založit stavební firmu.

Když mu bylo 15 let, jeho sestra spáchala sebevraždu z nešťastné lásky. Dodnes se s tím pan U nedokáže vyrovnat. „*Tato událost opět nastartovala to zlo, které jsem se snažil potlačit, nebo spíš ovládnout.*“ Po smrti sestry se rodina na nějaký čas semkla a držela při sobě.

V 17 letech chtěla po panu U jeho maminka příspěvek na domácnost. Jednalo se o tři tisíce měsíčně (později zjistil, že mu je matka chtěla spořit). Peníze měl z brigády, kterou měl u strýce a z praxe. Odmítnul matce zaplatit a odešel k prarodičům, kteří se s matkou kvůli

tomu rozhádali. Když našetřil nějakou částku, odešel od prarodičů a našel si bydlení. Úspěšně dokončil školu a vyučil se.

Když měl vlastní byt, začal více užívat pervitin. V 19 letech se se strýcem pohádal kvůli penězům a odešel z práce.

Našel si novou práci ve stavební firmě, kde dostával peníze na účet a majitel stavební firmy mu platil cigarety, jídlo, oblečení a ubytování (bydlel u něj). V té době se zamiloval. Vydržel 8 měsíců bez drog. V práci vydržel 4 roky a pak dal výpověď. Příležitostně pracoval a všechny peníze utratil za drogy a benzín do auta, ve kterém bydlel.

Co se týče kamarádů, měl přátele ze základní školy, z učňáku a kamarády, kteří nastartovali jeho drogovou kariéru. Kouřili spolu marihuanu, nitrožilně užívali pervitin, brali LSD a lysohlávky a alkohol pili pouze příležitostně.

Pan U má výčitky svědomí, že se rodina rozpadla kvůli němu, protože se choval k rodičům jako „hajzl“. Aby tyto myšlenky zažehnal, začal brát drogy. Několikrát se pokusil o sebevraždu. Pořád ale pracoval, aby si na drogy vydělal.

„Drogy mi hodně vzaly. Sebraly mi velký kus dobra ve mně, a zůstalo jen zlo, se kterým se peru už od mala.“

5.3. Příběh č. 3: pan V, 27 let

Pan V se narodil do rodiny plné lásky a má starší sestru. Sam o sobě tvrdí, že byl rozmazlovaný. Často si hrál se sestrou a měli spolu hezký vztah. Ve školce si našel kamarády a poprvé se zamiloval.

Měl velmi dobrý vztah s otcem, když se něco dělo, otec to věděl jako první. Když došlo na nějaké tresty, byl otec mírnější, než matka. Od otce taky dostal vše, na co si vzpomenu.

Škola mu šla dobře, našel si kamarády a doma mu pomáhali s učením. Ve škole začal být rebel. Od matky byl trestán, když si to zasloužil.

Otec ho přivedl k autům a v 11 letech se z něj stal závodník. Závodění byl pro něj adrenalin, na který si velmi rychle zvykl. Volba studia po základní škole byla jasná. Chtěl se vyučit automechanikem. Nastoupil na školu a našel si přítelkyni.

Jednou byl s kamarády na chatě a ze srandy zkusil pervitin. Byl to pro něj nový zdroj adrenalinu. Začal být na pervitinu závislý. Při závodech pervitin nebral, protože ho zpomaloval.

Snažil se omezit drogy kvůli přítelkyni a rodině, protože ho trápilo, že o něj mají starost. Do vězení se dostal za převážení léků ze zahraničí bez řidičského oprávnění.

Ve vězení ho pravidelně navštěvuje rodina a přítelkyně, pravidelně se píše. Po propuštění plánuje dokončit školu, otevřít si vlastní dílnu, opravovat a vylepšovat auta.

5.4. Příběh č. 4: pan W, 28 let

Jeho otec pracoval v ocelárně a matka jako sekretářka. Celá rodina se musela podřizovat babičce, což matka nezvládla a rozhodla se vztah ukončit. Po rozvodu pan W zůstal s matkou. Kvůli častému stěhování měnil školky.

Když mu začala povinná školní docházka, hned věděl, že školu nebude mít v lásce. Se spolužáky dobře vycházel a učení nechával na poslední chvíli. Sam o sobě říká, že byl rebel. Měl spoustu kázeňských přestupků a dostával ředitelské důtky.

Matka si našla nového přítele a narodila se mu sestra. Nejvíce se těšil na dokončení základní školy, protože v tom viděl konec trápení pro sebe i pro maminku. V této době taky poprvé zkusil kouřit marihuanu.

Šel na odborné učiliště, kde se poprvé seznámil s pervitinem. Nejprve ho šňupal, o dva roky později ho začal užívat nitrožilně. Po pár dávkách se rozhodl, že si na své drogy vydělá prodáváním, a tak se z něj stal dealer. Odstěhoval se od matky a bydlel s ostatními dealery.

V 19 letech se naučil vyrábět drogy od páru, kterým přezdíval tati a mami. O rok později dostal podmínku za to, že u něj v autě našli policisté varnu na výrobu pervitinu.

Nakonec prodával drogy i v cizině a nakonec byl odsouzen k trestu odnětí svobody. Zajímavé je, že jeho matka dodnes neví o jeho závislosti.

5.5. Příběh č. 5: pan X, 32 let

Jeho rodiče se seznámili v hospodě. Otec ji vlastnil a matka tam pracovala jako servírka. Otec měl pověst darebáka, ale dokázal, že může být i rodinný typ. Pan X byl

plánované dítě a nikdy nestrádal. Krásně se o něj rodiče starali. Měl staršího bratra, se kterým si hrál. Ten mu byl i vzorem.

Do školy se velmi těšil a se spolužáky velmi dobře vycházel. Na druhém stupni měl kázeňské problémy a dostal 2 z chování na vysvědčení. V rodině fungovalo vše dobře a pan X to popisuje jako férovou výchovu - když něco s bratrem chtěli, museli si to zasloužit.

Po skončení základní školy pokračoval na škole, kde studoval i jeho bratr. Aktivně se věnoval fotbalu. Po jednom tréninku mu kamarád nabídl pervitin. Pro něj to byl jen experiment, protože se pervitinu poté už nedotkl. Začal se věnovat i bojovým sportům, ve kterých chtěl být nejlepší.

Přišla první láska a vše bylo růžové. Dařilo se doma i ve sportu. Chodil pravidelně na brigády a rodina ho podporovala. Jen ve škole měl problémy. Rozhodl se školu ukončit s tím, že si ji vždy může dodělat. „ *Dnes vím, že to byla moje výmluva, protože mě škola nebavila.*“

Když mu bylo 17 let, jeho přítelkyně otěhotněla. Byl šťastný a těšil se na malého. Od dědečka dostali byt a měli naplánovanou budoucnost.

Když byl malému rok, stala se autonehoda, při které syn i jeho přítelkyně zemřeli. V té době začal užívat pervitin. Uklidňoval ho. Nejprve ho kouřil, později přešel na nitrožilní aplikaci. Sám přiznává, že bez určitého množství by nezvládl vstát z postele. Rodiče nevěděli, jak mu mají pomoci a v tomto období přišel i o přátele. Jeho matka v této době začala mít problém s alkoholem.

„ *Stal se ze mě totální parchant, kterého nezajímalo nic jiného, než aby si mohl šlehnout.*“

Z tohoto období ho dostal výkon trestu. Když se dostal ven z vězení, připadal si jako frajer. Začal hrát automaty. Bohužel se do výkonu trestu odnětí svobody dostal ještě 3x. Ve vězení strávil celkem 8 let. Jeho motivací mít jiný život je jeho družka a dvě děti. Chce se naučit, jak se postarat o svou rodinu a být dobrým otcem.

5.6. Příběh č. 6: pan Y, 27 let

Tento příběh je přepsán z referátu na téma: Životopis od 20let po současnost, historie užívání drog. Tento text přepisuji přesně tak, jak byl sepsán.

„ Začal jsem pervitin šňupat příležitostně kolem 18 let věku s kamarády, s kterými jsem kradl. Nejdříve to bylo víkendová záležitost a pak jsem šňupal každý den. Mezitím mě několikrát zavřeli a vždycky po propuštění jsem se ke šňupání vrátil. Někdy jsem ho bral příležitostně a pak zase při každé příležitosti. Nikdy jsem si drogu nepíchl injekčně, protože jsem měl odporskončit jak nějaká narkomanská troska. Musím říct, že mě to ani nikdy nelákalo.

Začal jsem kouřit travu a příležitostně do toho popíjet alkohol. Bavilo mě na tom se bavit, chodil jsem na párty, vydržel jsem nespát, ztrácel jsem morální zábrany při trestné činnosti. Baval mě i sex na pervitinu, bylo to zajímavější ty prožitky a výdrž.

Při vykrádání jsem měl štěstí na peníze, které jsem v autech nacházel. Protože jsem byl drzý a vykrádal jsem auta před lidma, co chodili kolem, přes alarmy, auta jsem otvíral a rozbíjel okna za „bílého dne v centru“. Odvahu mi právě dodával pervitin v kombinaci s alkoholem.

Před mámou jsem to skrýval a máma to nepoznala. Až časem, kdy u mě našla pytlík s drogou nadávala, ale pak mě vždycky zavřeli a já si dělal, co chtěl. Byl jsem plnoletý a hlavně jsem se vždycky považoval spíš za konzumenta, protože závislost na pervitinu jsem si nevytvořil. Bral jsem ho spíš pro zábavu a travu taky.

Prostředí nejčastějšího užívání bylo s kamarády, ale i se spoustou holek, které znám. Všichni pouze šňupali. I dnes znám taky pár narkomanů, ale jen od vidění, nebo některého znám déle, ale jejich společnost nevyhledávám. Je to na nich vidět a kvůli ostudě, abych nemusel to vysvětlovat. Prostě mi to vadí. Špinavý, smradlavý fetáči rozpíchaný spocený.

Jeden čas jsem i přestal kvůli družce a synovi a přecházel jsem víc k alkoholu a taky jsem i třeba hulil travu. A jak stárnu a vracím se z vězení, tak už mě to ani nebaví ten pervitin. Dám si občas spíš když se opiju, nebo dostanu nabídnuto, že bych si to kupoval, to vůbec. Spíš to někomu vezmu, když se opiju, nebo udělá kámoš čáry, tak neodmítnu.

Co se týče alkoholu, to spíš považuji za drogu, které jsem propadl. Byl jsem silný pijan a teď co jsem byl venku z posledního výkonu trestu po 4 letech, tak za těch 14 měsíců to bylo méé nejhorší období, než mě znovu zavřeli. Snídal jsem dvojité panáky vodky. S velkým gustem jsem holdoval alkoholu. Po ránu mi vodka nevadila, přímo jsem to miloval. Kdekoliv jsem před sebe postavil pivo, aby to vypadalo a pak už to většinou byl panák za panákem. Útěchu od hádek s družkou a matkou jsem hledal na dně láhve. Hroutil se mi svět.

Zvolil jsem ten nejjednodušší způsob, ale zároveň i nejhorší. Byl jsem chudý na duchu. Všechny své peníze jsem proléval svými játry, do toho jsem hulil trávu a občas si šňupnul. Žil jsem z malé sociální dávky, která stačila tak na týden a pak jsem vykrádal auta, abych měl peníze pro své potřeby.

Chvíli se vždy držím a pak náhle propadnu další recidivě. Démon alkohol se mě stále držel. Mé psychice to moc nesvědčí. Je to asi prokletí. Když mám svou hladinu, tak zapomínám na problémy, kterým musím čelit. Dopadl jsem zase dost tvrdě na zem a potřebuji se odrazit ode dna.

A doufám, že teď se mi to konečně povede po výkonu trestu.“

5.7. Příběh č. 7: pan Z, 33 let

Tento příběh je opsaný referát na téma: „Drogy mi víc vzaly, nebo daly?“ Znovu dodávám, že úvahu přepisuji přesně tak, jak byla napsána.

„Kdybych si tuto otázku položil v době, kdy sem byl venku a drogy sem bral pravidelně a byl sem závislý tak by odpověď zněla jednoznačně- že mi drogy více dávají, než berou. Protože když sem byl na drogách, viděl sem na nich vždy to pozitivní (radost ze všeho, život bez starostí, nespavost, neměl sem hlad, neřešil sem čas atd.) Teď s odstupem času a hlavou vyčištěnou od drog a hlavně po letech strávených v kriminále díky drogám, je už můj pohled na věc úplně jiný.

Postupně sem začal vidět více negativního a to hlavně ztráta celé rodiny, kromě mámy a táty ale i ten vztah drogy hodně změnily. Ale oni se mi pořád snaží pomoci a za to sem vděčný a vidím v tom hodně pozitivního.

Drogy mi vzaly opravdu hodně a teď tady kde sem si uvědomuju, že mi rozhodně vzaly víc než daly. Vzaly mi taky velkou část mé osobnosti a drogy mě hodně změnily, hlavně mé chování k okolí. Mám velkou nedůvěru k lidem což mě hodně mrzí a myslím že za to taky může prostředí kriminálu.

Takže odpověď zní rozhodně my drogy víc vzaly. A už nechci aby mi vzali ještě víc a proto sem rozhodnutý s nima opravdu skončit.“

6. Závěr

V teoretické části bakalářské práce jsem se snažila přiblížit termíny jako *droga, drogová kriminalita, závislost* a faktory, které k závislosti mohou vést. *Ve druhé kapitole jsem se zaměřila na určité skupiny návykových látek a jejich charakteristiku. Třetí kapitola pojednává o výkonu trestu odnětí svobody z právního hlediska. Čtvrtá kapitola je věnovaná Věznici Příbram, její historii a hlavně Specializovanému oddělení pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování v důsledku zneužívání psychotropních látek. Tam jsem se zaměřila na poslání daného oddělení a na aktivity, které program nabízí a kterých jsem se mohla účastnit. Nejvíce se mi líbila programově diskuzní skupina, kde se probíralo mnoho témat a mohla jsem se otevřeně odsouzených zeptat na vše, co mě zajímalo.*

V praktické části jsem použila tři různé způsoby sběru dat - dotazník, rozhovor a *analýzu tematických referátů*. Dotazníkový výzkum byl proveden na 33 osobách, které byly zařazeny do programu SpO. *Některé odpovědi pro mě byly překvapující. Například otázky ohledně návykových látek. Nečekala jsem, že třetina měla svou první drogovou zkušenost do 15 let. Dalším překvapením pro mě bylo, jak se některé odpovědi krásně doplňovaly. Například většina respondentů, kteří začali brát drogy na základní škole, nemají dodělané vzdělání na střední škole. Většina postupně přešla z kouření marihuany na užívání tvrdých drog.*

Druhá část praktické části se skládá z rozhovorů a analýzy tematických referátů. Velmi si vážím toho, že mě respondenti nechali nahlédnout do svých životů a upřímnosti, se kterou odpovídali na mé otázky. Ze všech rozhovorů vyšlo pravidlo, že člověk by měl umět komunikovat a pokud ho něco trápí, měl by si o tom s někým promluvit. Zakrývat tuto potřebu jiným způsobem daný problém neřeší.

Na závěr chci říci, že při psaní této práce mě napadlo mnohem více otázek na hodnocení programu SpO. Při rozhovorech jsem měla možnost se některých respondentů zeptat na hodnocení programu, ale v praktické části jsem to neuvedla z důvodu nízkého počtu odpovědí. Většina tento program hodnotí jako příležitost na nový styl života. Někteří se rozhodli doplnit si vzdělání v rekvalifikačních kurzech, aby měli větší šanci na trhu práce. Doufám, že jim tato motivace vydrží i po ukončení výkonu trestu odnětí svobody.

Do budoucna by mě zajímalo, zda program SpO opravdu formuje člověka k lepšímu životnímu stylu, který je v souladu se zákonem. To by se mohlo stát dalším předmětem výzkumu.

Seznam použité literatury

Prameny

BEČKOVÁ, Ilona a Peter VIŠŇOVSKÝ. *Farmakologie drogových závislostí*. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-864-6.

HARALD, Spirig, Miloslava HAVLÍČKOVÁ a Michal MIOVSKÝ, ed. *Vězeňství a nelegální drogy: sborník textů z oblasti užívání nelegálních návykových látek ve věznicích*. Praha: Úřad vlády ČR, 2003. ISBN 80-86734-03-X.

CHALOUPKA L., Úvod do sociální patologie: Toxikománie, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1986, ISBN 17-106-86.

KALINA, Kamil. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády ČR, 2003. Monografie (Úřad vlády České republiky), No. 1. ISBN 80-86734-05-6.

MAHDALÍČKOVÁ, Jana. *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-589-4.

MIOVSKÝ, Michal. *Konopí a konopné drogy: adiktologické kompendium*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-0865-2.

MIOVSKÝ, Michal. *LSD a jiné halucinogeny*. Boskovice: Albert, 1996. ISBN 80-85834-35-9.

MANN, John. *Jedy, drogy, léky*. Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0508-0.

MARHOUNOVÁ, Jana a Karel NEŠPOR. *Alkoholici, feťáci a gambleři*. Praha: Empatie, 1995. Společensko-vědní řada. ISBN 80-901618-9-8.

MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., TION LEŠTINOVÁ, Z., ROUS, Z., KIŠŠOVÁ, L., KOZÁK, J., NECHANSKÁ, B., VLACH, T., ČERNÍKOVÁ, T., FIDESOVÁ, H., JURYSTOVÁ, L., VOPRAVIL, J. 2016. Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2015 [Annual Report on Drug Situation 2015 - Czech Republic] MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-7440-156-5.

MÜHLPACHR, Pavel. *Sociopatologie*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4550-7.

NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-432-X.

NEŠPOR, Karel. *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-515-6.

NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-36-X.

SKÁLA, Jaroslav. *Alkohol a jiné (psychotropní) drogy : abusus a závislost*. Praha: Avicenum, 1986. Novinky v medicíně (Avicenum).

UEHLINGER, Claude a Marlyse TSCHUI. *Když někdo blízký pije: rady pro rodiny osob závislých na alkoholu*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-610-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

Elektronické zdroje

Balíčky [online]. [cit. 2017-06-08]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-opava-83/o-nas-1603/vykon-trestu-323/navstevy-balicky-telefonovani-1377/balicky>

BOLEHOVSKÝ, Jiří. *Extáze* [online]. , 35 [cit. 2017-06-14]. Dostupné z: www.policie.cz/soubor/extaze-pdf.aspx

DOLEŽAL, Jiří X. *Jak konzumovat marihuanu?* [online]. 2009 [cit. 2017-06-10]. Dostupné z: <https://www.vitalia.cz/clanky/jak-konzumovat-marihuanu/>

KOLEKTIV AUTORŮ OVT. *Věznice Příbram: Vydáno při příležitosti 60. výročí založení Věznice Příbram* [online]. 2013. Vězeňská služba České republiky, Věznice Příbram [cit. 2017-05-20]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-pribram-91/>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Konopí* [online]. , 11 [cit. 2017-06-14]. Dostupné z: www.policie.cz/soubor/konopi-pdf.aspx

Sananim- Drogová poradna: Subutex® (buprenorfin) [online]. [cit. 2017-06-20]. Dostupné z: [http://www.drogovaporadna.cz/opiaty/subutex-reg;-\(buprenorfin\).html](http://www.drogovaporadna.cz/opiaty/subutex-reg;-(buprenorfin).html)

Subutex 8 Mg [online]. [cit. 2017-06-03]. Dostupné z: <https://pribalovy-letak.info/subutex-8-mg>

Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží ČR, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 5. 5. 2017].

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 5. 5. 2017].

<http://citaty.net/autori/allen-ginsberg/>

Encyklopedie a slovníky

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0.

Seznam příloh

Příloha č. 1- Dotazník

Příloha č. 2- Přepis referátu Co mi dalo Specializované oddělení pro výkon trestu

Příloha č. 3- Obrázek pana U o jeho životě

Příloha č. 4- Obrázek pana V o jeho životě

Příloha č. 1- Dotazník

Dobrý den,

Prosím Vás o vyplnění dotazníku, který bude sloužit jako podklad pro mou Bakalářskou práci.
Předem děkuji za ochotu.

1.) Věk:.....let

2.) Nejvyšší dosažené vzdělání:

☐ Základní škola

☐ SŠ s maturitou

☐ Vyučení bez maturity

☐ Jiné (uved'te jaké)

3.) Stav

☐ Svobodný

☐ Ženatý

☐ Zadaný

☐ Rozvedený

4.) Máte děti?

☐ Ne

☐ Ano

počet

5.) Zaměstnání před VTOS

☐ Bez předchozí pracovní zkušenosti

☐ Brigády (příležitostné melouchy)

☐ Přihlášen na Úřad práce

☐ Stálý pracovní poměr

☐ Jiné (uved'te jaké)

6.) Jaká byla výchova ve Vaší rodině?

☐ přísná, náladová, časté tresty

☐ spravedlivá, demokratická, bezproblémová

☐ nevšímavá, přehlíživá

7.) Jaká byla Vaše první droga?

8.) V jakém věku jste užil drogu poprvé?

9.) Hlavní droga (1) před VTOS a způsob užití

.....

.....

.....

10.) Další užívané drogy před VTOS a jejich způsob aplikace

.....

.....

.....

.....

11.) Je toto váš první VTOS?

☐ Ano

☐ Ne (napište počet)

12.) Jakou aktivitu na SpO považujete za nejlepší?

.....

.....

.....

Příloha č. 2- Přepis referátu Co mi dalo Specializované oddělení pro výkon trestu

„ Jelikož odcházím do dozoru, chci napsat co si odnáším a co mi dalo toto oddělení. Začátky byli pro mě velmi těžké, protože jsem se neuměl otevřít před lidma, bál jsem se, že se mi budou lidi smát, ponižovat mě a dělat pošklebky. Celý život jsem byl do sebe uzavřenej a nedokázal se nikomu svěřit jaké mám problémy.

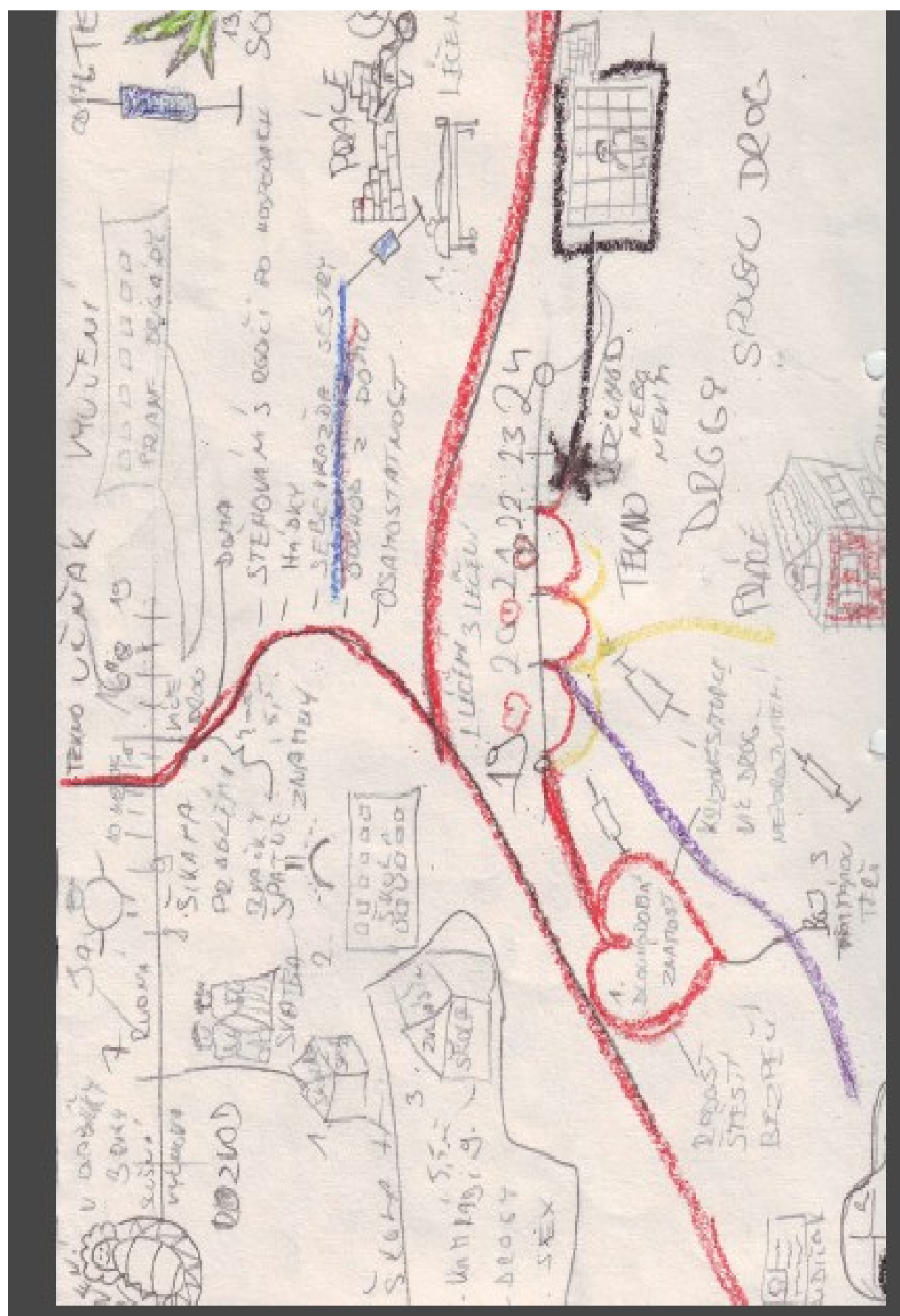
Pomalu ale jistě jsem začal zjišťovat na dvojhodinovkách, že tomu tak není, nikdo se mi nesmál, nikdo mě neponižoval a ani se nikdo nepoškleboval, spíš naopak, kluci ve skupině naslouchali a snažili se mi poradit a dávali mi sílu k tomu že můžu mluvit o svých problémech, že se můžu otevřít a říct ty nejchoulostivější věci které mě v životě potkaly.

Naučil jsem se mluvit o svých problémech, naučil jsem se řešit své problémy bez drog, naučil jsem se jít si za svým cílem a nevzdávat to třeba to že jsem se dostal do dozoru. Naučil jsem se neřešit problémy násilím, začal jsem věřit v Boha a naučil jsem se seřadit si svůj život do určitýho žebříčku a jít si za tím pomaloučku.

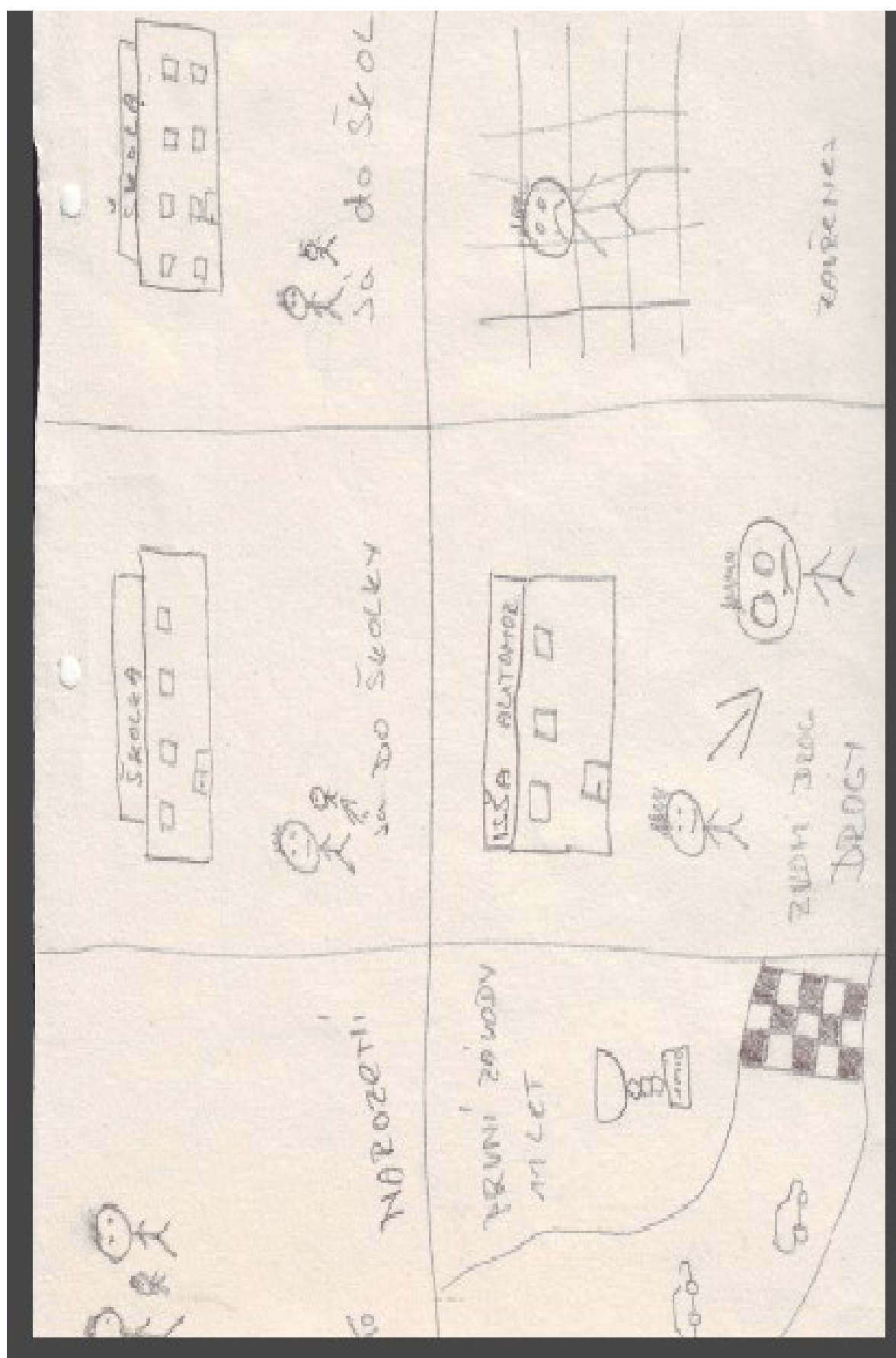
Chci už mít v 50 letech svůj klid a chci žít normální život se svojí přítelkyní, chci pracovat a pomalu platit dluhy, věnovat se své dceři a družce, chci chodit na ryby a chci ze svého života vymazat drogy a lidi co se v drogách pohybují.

A taky chci poděkovat Vám, za to, že jste mi otevřel oči a chci poděkovat celé skupině. Moc děkuji.“

Příloha č. 3- Obrázek pana U o jeho životě

Příloha č. 4- Obrázek pana V o jeho životě

Summary

In the theoretical part of this bachelor thesis, I have tried to provide information about narcotics, drug addiction and factors that could lead to it. The second chapter is focused on execution of prison sentence act from the legal point of view. The third chapter is about prison in Příbram, its history, and its specialized department for mentally ill due to drug taking. I have also tried to emphasize the importance of its mission that I had a chance to be part of.

In the practical part, I have used three different types of data collection – a questionnaire, an interview, and paper analysis. The questionnaire has been answered by 33 people taken into the SpD program. It has been mainly focused on narcotics. The interviews and paper analysis have been used to create 7 stories.

Finally, I would like to say that some of these results have been very surprising to me and some have been expected. At the same time, while writing this thesis, there came up many more questions about the SpD. As a result of all the interviews came up one clear rule – one should be able to talk to somebody about his/her problems. Covering this necessity with something else will never bring solutions.

I am very curious to find out, whether the SpD really leads people to better lifestyle and respecting the law. This would be a good topic for another research.